

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
SCHOOL OF BUSINESS, ECONOMICS AND LAW

2020-06-01

*En studie om klimatstrategin Klimat 2030:s
uppföljningsarbete för att nå de regionala
klimatmålen i Västra Götaland*

Kandidatuppsats i Uthålligt Företagande (Corporate Sustainability)

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Företagsekonomiska institutionen - Vårterminen 2020

Handledare: Anders Sandoff

Författare:

Sally Mattson 931201

Felicia Frykman 960410

Sammanfattning

Utsläppsminskningar måste ske i hög takt till 2030 för att det ska gå att uppnå Parisavtalets 2-gradersmål. År 2009 beslutade Västra Götalandsregionen (VGR) att regionen ska bli fossiloberoende till år 2030. Under 2017 antogs klimatstrategin *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om*, tillsammans med Länsstyrelsen i regionen. Strategin består av tre delar: Klimatråd, samordnare och undertecknare som kan ansluta sig till målet. Denna studie undersöker hur VGR arbetar med uppföljning för att nå målen. Det finns tidigare studier som visar att uppföljning och kontinuerlig förbättring är avgörande för att långsiktiga mål ska kunna nås. En kombination av en kvalitativ och en kvantitativ studie genomfördes för att besvara frågeställningen om hur regionen arbetar med uppföljning och vilket ansvar regionen har för att de regionala klimatmålen uppfylls. I den kvantitativa studien undersöktes hur de 97 företag som undertecknat *Klimat 2030* arbetar med uppföljning kopplade till de regionala klimatmålen de undertecknat. Den kvalitativa studien bestod av intervjuer med personer från myndigheter, regionfullmäktiges ordförande, medlemmar i Klimatrådet och tjänstemän som arbetar med *Klimat 2030*. Resultatet visar att uppfattningen om *Klimat 2030*:s roll går isär och att det även finns skilda uppfattningar om vilket ansvar och vilka möjligheter regionen har för att nå det regionala klimatmålen. Studien visar att ingen uppföljning om undertecknarna arbetar med sina åtaganden för att nå målen görs av *Klimat 2030*. Den kvantitativa studien visar att inte alla undertecknande företag mäter sina utsläpp av växthusgaser. De undertecknande företagen saknar, en av eller en kombination av följande: kunskap, lagstiftning, resurser, konkurrensfördelar och teknisk innovation för att göra tillräckligt i sitt klimatarbete för att nå klimatmålen. Det finns en risk att trovärdigheten för *Klimat 2030* kan skadas av att beslut som fattas på regional nivå leder till ökade utsläpp, vilket inte är i linje med den klimatstrategi politikerna själva beslutat om.

Nyckelord: klimatmål, uppföljning, regionala klimatmål, *Klimat 2030*, klimatlagen, Klimatpolitiska rådet, Parisavtalet, koldioxidbudget, utsläppsminskning, greenwashing, Västra Götalandsregionen

Abstract

Emission reductions must be made at a high rate until 2030 in order to achieve the Paris Agreement's 2-degree target. In 2009, the Region Västra Götaland (VGR) decided that the region should be fossil independent by the year 2030. In 2017, the climate strategy named “*Klimat 2030 - Västra Götaland changes*” was formed, together with the Region Administrative Board. The strategy consists of three parts: the Climate Council, coordinators and signatories who can join the goal. This study wants to investigate how VGR works with monitoring of the climate actions to reach the goals. There are previous studies that show that monitoring and continuous improvement are crucial to achieving long-term goals. A combination of a qualitative and a quantitative study was conducted to answer the question of how the region works with monitoring and what responsibility the region has for meeting the regional climate goals. The quantitative study examined how the 97 companies that have signed *Klimat 2030* work with monitoring their own climate work linked to the regional climate goals they have signed. The qualitative study consisted of interviews with people from the authorities, the president of the regional council, members of the Climate Council and officials working with *Klimat 2030*. The result shows that the perception of *Klimat 2030* varies and that there are also different perceptions of what responsibilities and opportunities the region has for reaching the regional climate goals. The study shows that there is no monitoring by *Klimat 2030* regarding if the signatories are working on their commitments to achieve the goals. The quantitative study shows that not all signed companies measure their greenhouse gas emissions. The signed companies lack one, or a combination, of the following: knowledge, legislation, resources, competitive advantages and technological innovation, to do enough in their climate work to achieve the climate goals. There is a risk that the credibility of *Klimat 2030* may be damaged by the decisions taken at the regional level leading to increased emissions, which is not in line with the climate strategy the politicians themselves have decided.

Keywords: climate goal, monitoring, regional climate goals, *Klimat 2030*, the climate law, the Swedish Climate Policy Council, the Paris Agreement, carbon budget, emission reduction, greenwashing, Region Västra Götaland

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund	6
2.1 Klimat 2030	6
2.1.1 Politiskt beslut	6
2.1.2 Undertecknarna	7
2.1.3 Arbetssätt och fokusområden	8
2.1.4 Klimatrådet Västra Götaland	9
2.1.5 Genomfört arbete kopplat till Klimat 2030	9
2.2 Nationella klimatmål och lagstiftning	10
2.2.1 Sveriges klimatmål	10
2.2.2 Klimatlagen	11
2.2.3 Klimatpolitiska rådet	11
3. Problemdiskussion och syfte	12
3.1 Problemformulering	12
3.2 Syfte	14
3.2.1 Frågeställningar	14
4. Teoretiskt ramverk	14
4.1 Uppföljning	14
4.1.1 Styrmedel	15
4.2 Tidigare forskningsstudier	15
4.3 Vilseledande av klimatarbete	16
4.4 Utsläppen i regionen	17
4.4.1 Olika beräkningar av utsläpp	17
4.4.2 Regionens eget arbete och påverkan	18
4.5 Klimatpolitiska rådets rapporter	20
4.6 Koldioxidbudget för Västra Götalandsregionen	21
5. Metod	21
5.1 Val av metod	21
5.1.1 Val av Klimat 2030	22
5.1.2 Val av källor	23
5.1.3 Intervjuer	23
5.1.4 Enkät	26
5.2 Datainsamling	27
5.3 Bearbetning av resultat	28

6. Resultat	29
6.1 Resultat från intervjuerna	29
6.1.1 Uppföljning av Klimat 2030	29
6.1.2 Satsningens betydelse och roll	31
6.1.3 Risken för vilseledning	34
6.1.4 Regionens ansvar	35
6.1.5 Framtiden för Klimat 2030	36
6.2 Resultat från enkäten till företagen	37
6.2.1 Personalresurser för miljö- och/eller klimatfrågor	37
6.2.2 Mätning och interna företagsmål kopplade till klimatet	38
6.2.3 Uppfyllande av regionala klimatmål	39
7. Analys	40
7.1 Regionens eget klimatarbete och uppföljning	40
7.2 Risken för vilseledning	41
7.3 Ansvarsfördelning	43
7.4 Företagens klimatarbete	45
8. Slutsats	46
9. Vidare forskning	48
Referenslista	49
Bilaga A - Enkät	54
Bilaga B - Övrigt resultat från enkät	57
Bilaga C - Intervjuer	59
Bilaga D - Fokusområden	61
Bilaga E - Utsläpp i Västra Götalandsregionen	62
Bilaga F - Största utsläpparna i regionen	63
Bilaga G - Texten undertecknarna skriver på	64

1. Inledning

Utan stora minskningar av världens utsläpp av växthusgaser står mänskligheten inför en förödande situation. Vid en ökad global medeltemperatur påverkas jordens alla ekosystem och vid en ökning mellan 2 och 3 grader förväntas extrema väderfenomen utrota hela arter av djur och växter och även påverka människor och samhällen (Steffen m.fl., 2018). För att kunna begränsa den globala temperaturökningen till under 2 grader måste de globala utsläppen minska med 50 procent fram till 2030 (IPCC, 2018). Om uppvärmningen inte begränsas till under 2 grader är risken stor att flera kritiska planetära brytpunkter passeras (Steffen m.fl., 2018). Om flera återkopplingsmekanismer aktiveras, såsom förlust av Grönlands isar, smältning av permafrost och förlusten av Amazonas, riskerar självförstärkande effekter sättas igång som gör att den globala medeltemperaturen kan stiga bortom mänsklig kontroll. Ett scenario med 4-5 grader celsius över förindustriella nivåer skulle göra planeten obeboelig för de flesta av dagens levande arter. Det är därför avgörande att uppvärmningen begränsas (Steffen m.fl., 2018).

Trots att temperaturökningen är global, kommer vissa regioner påverkas mer än andra. Även om de södra delarna av jordklotet drabbas hårdast av klimatförändringarna (IPCC, 2018), riskerar även Västra Götalandsregionen att drabbas på flera sätt (Länsstyrelsen, 2019a). Fler och större skogsbränder och kvickleraskred som påverkar både bostäder och infrastruktur och därutöver kan leda till utbrott av mjältbrand och spridning av föroreningar, är reella risker i regionen. Bristande vattenförsörjning, för både industri och medborgare, påverkad livsmedelsproduktion, hälsofarliga värmeböljor, minskad produktion, havsnivåhöjningar och översvämningar, från både ökad nederbörd och skyfall, är ytterligare några exempel på hur länet kan påverkas, enligt Länsstyrelsens Klimat- och sårbarhetsanalys från 2019. Risken bedöms som stor för flera områden, både till år 2050 och till år 2100.

För att begränsa uppvärmningen har 194 länder, inklusive Sverige och EU, undertecknat Parisavtalet (2015) som är ett rättsligt bindande avtal (Europeiska kommissionen, 2020) för att kollektivt implementera åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser. I Parisavtalet står det skrivet att den globala temperaturökningen ska begränsas till långt under två grader celsius

(Regeringen, 2016). År 2019 utlyste Europaparlamentet klimatnödläge, vilket bland annat innebär att de vill att EU-kommissionen ska garantera att alla lagförslag överensstämmer med Parisavtalet och att utsläppen bör minska med 55 procent till år 2030 (Europaparlamentet, 2019).

I Västra Götalandsregionen, med en befolkning på drygt 1,7 miljoner människor (Västra Götalandsregionen, 2019) beslutade regionfullmäktige år 2009 om att den västsvenska ekonomin ska bli fossiloberoende år 2030 (Klimat 2030, u.å.a). I september 2017 röstades en uppdaterad klimatstrategi igenom under namnet Klimat 2030 som ska användas för att uppfylla de regionala målen (Västra Götalandsregionen, 2017). Under lanseringen av Klimat 2030 beskrivs de regionala klimatmålen i Västra Götaland som Sveriges mest ambitiösa. Under lanseringskickoffen lyftes även Sverige fram som det mest progressiva landet i EU när det kommer till klimatomställning och Europa beskrevs som den mest ambitiösa världsdelen när det kom till att fullfölja Parisavtalet. Regionens klimatsatsning framställs därmed som en av de mest ambitiösa i världen (Utveckling Västra Götaland, 2017). Detta gör att det är särskilt intressant att se hur just Klimat 2030 påverkar arbetet med att uppfylla de regionala målen, eftersom det kan vara applicerbart och relevant för andra regioner runt om i världen, som också vill anta regionala klimatmål och en strategi för att nå dessa.

2. Bakgrund

I bakgrundsavsnittet beskrivs satsningen Klimat 2030:s uppkomst, utformning och utveckling. Vidare beskrivs de nationella klimatmålen samt klimatlagen. Informationen i bakgrunden anses vara betydande för läsarens förståelse av diskussioner i analysen och slutsatsen.

2.1 Klimat 2030

2.1.1 Politiskt beslut

År 2009 beslutade regionfullmäktige att VGR ska bli en fossiloberoende region till år 2030. Under år 2015 fattade regionfullmäktige beslut om mer specificerade delmål, baserade på regionens tidigare beslut att bli fossiloberoende (Klimat 2030, u.å.a). De två delmålen är:

- *Utsläppen av växthusgaser i Västra Götaland ska minska med 80 procent till år 2030 från 1990-års nivå.*
- *Utsläppen av växthusgaser från västsvenskarnas konsumtion, oavsett var i världen de sker, ska minska med 30 procent jämfört med 2010. (Västra Götalandsregionen, 2017)*

I september 2017 fattade regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen (VGR) och Länsstyrelsen i regionen beslut om att anta en uppdaterad klimatstrategi för att kunna nå de uppsatta delmålen (Klimat 2030, u.å.a) En politisk majoritet beslutade att lansera den 50 sidor långa klimatstrategin som antogs, under namnet "*Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om*". I klimatstrategin står följande utdrag gällande uppföljning:

*"För att öka tempot i arbetet med att nå klimatmålet behöver alla aktörer i Västra Götaland agera – från offentlig sektor, universitet och högskolor samt näringsliv till organisationer och enskilda invånare. Omställningen sker i den egna organisationen men också i bred samverkan över organisationsgränserna. (...) **För att få kraft i arbetet med genomförandet av strategiska vägval ska färdplaner formuleras där mål och åtgärder för arbetet beskrivs mer i detalj.**" (Klimat 2030, 2017, s. 8)*

VGR anses i klimatstrategin ha goda förutsättningar att gå före i klimatomställningen, men tempot behöver öka för att de uppsatta målen skall nås. De färdplaner som beskrivs i strategin, som regionfullmäktige fattade beslut om 2017, är i maj 2020 ännu inte färdigställda, S. Sjöstedt (personlig kommunikation, 16 maj, 2020). På sidan 12 i klimatstrategin står det att:

*"Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen har ett övergripande **ansvar** för att följa upp, utvärdera och kommunicera kring arbetet med de strategiska vägvalen samt koordinera arbetet med det regionala klimatrådet. **En plan för utvärdering och uppföljning kommer att tas fram.**" (Klimat 2030, 2017, s. 12)*

2.1.2 Undertecknarna

Klimat 2030 kan undertecknas av kommuner, organisationer och företag som vill bidra till att de regionala klimatmålen nås. Undertecknarna är synliga för allmänheten på satsningens egen

hemsida, Klimat2030.se. När en organisation skriver under Klimat 2030 undertecknar de att de ställer sig bakom och kommer bidra till klimatmålet om att den västsvenska ekonomin ska bli fossiloberoende år 2030. I texten undertecknarna skriver under står det även att de som ansluter sig till Kraftsamlingen Klimat 2030 ska vara föregångare i klimatomställningen och på så sätt stärka konkurrenskraft och inspirera andra (Klimat 2030, u.å.b). För att se texten i sin helhet, se bilaga G. Alla som undertecknat Klimat 2030 och blivit godkända kan använda Klimat 2030:s logga på sin hemsida (Klimat 2030, u.å.c).

År 2017 hade alla kommuner, högskolor och universitet i regionen skrivit på Klimat 2030 enligt årsberättelsen från 2018 (Klimat 2030, 2018). Kravet för att få vara en undertecknare är att anta ett åtagande som beskriver hur organisationen eller företaget ska bidra till att nå det regionala klimatmålet, som publiceras på Klimat 2030:s hemsida (Klimat 2030, 2018). Undertecknarnas åtagande blir synligt för allmänheten på hemsidan för Klimat 2030. Listan över undertecknare visar dock att det finns vissa undertecknare som fortfarande saknar beskrivna åtaganden år 2020. Exempelvis saknar DB Schenker och Göteborgs Hamn beskrivna åtaganden (Klimat 2030, u.å.d). Flera av undertecknarna har även mer eller mindre vaga åtaganden, även om de kan ha ett aktivt klimat- och miljöarbete utöver det som beskrivs hos Klimat 2030. Åtaganden kan skilja sig från att uppmuntra anställda att resa mer miljövänligt till att verka för ökad miljömedvetenhet hos samarbetspartner och att ha lagar och miljökrav som ett minimikrav för verksamheten (Klimat 2030, u.å.e).

2.1.3 Arbetssätt och fokusområden

Klimat 2030 utgår från fyra arbetssätt som ska bidra till en samhällsförändring i Västra Götalandsregionen (Klimat 2030,u.å.f). Arbetssätten är enligt Klimat 2030 “*verktyglådan för att åstadkomma en förändrad färdriktning*” (Klimat 2030, u.å.b). De fyra arbetssätten är (Klimat 2030, u.å.f):

- Västsvenska aktörer ska vara **föregångare** för ett gott liv i en fossilfri framtid.
- Med god **klimatplanering** och nytänkande samhällsplanering för att minska utsläppen och hantera effekterna av klimatförändringarna

- Genom nytänkande *innovationer* och teknik för framtidens fossilfria lösningar ökar både utveckling och jobb i regionen.
- Med *attraktiva samhällen* ökar förutsättningarna för att leva klimatsmarta liv.

Klimat 2030 har fyra olika fokusområden och det är i dessa fokusområden som kraftfulla insatser kan få störst effekt, enligt Klimat 2030 (Klimat 2030, u.å.g). Se Bilaga D.

2.1.4 Klimatrådet Västra Götaland

Efter beslutet om att Klimat 2030 skulle införas i september 2017 tillsattes Klimatrådet Västra Götaland (hädanefter benämnt som endast Klimatrådet) (Klimat 2030, 2018). Syftet med Klimatrådet är att samla det regionala ledarskapet, bidra till genomförandet och skapa en samsyn av klimatutmaningarna i regionen. Klimatrådet består av personer från näringsliv, politiker och intresseorganisationer. Landshövdingen och regionstyrelsens ordförande leder arbetet i rådet. Klimatrådet möts cirka fyra gånger per år. Utöver rundabordssamtal och diskussioner med olika teman i linje med Klimat 2030:s fokusområden har Klimatrådet under 2018 även närvarat vid Almedalen och skrivit debattartiklar. I december 2019 tillträdde ett nytt klimatråd där vissa av medlemmarna bytts ut (Klimat 2030, 2019).

2.1.5 Genomfört arbete kopplat till Klimat 2030

Efter att regionfullmäktige i VGR och Länsstyrelsen antog det strategidokument som ligger till grund för Klimat 2030 i september 2017, hölls en kickoff under oktober samma år. Under lanseringskickoffen beskrevs Klimat 2030 som en kraftsamling och namnet på kickoffen var samma som på den nyss antagna klimatstrategin; "*Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om*" (Klimat 2030, u.å.b). I årsberättelsen för Klimat 2030 från 2018 beskrivs det att en genomförandemodell, bestående av tre delar, kommit på plats. Genomförandet av Klimat 2030 beskrivs i årsberättelsen bestå av följande 3 delar: undertecknare, samordnare och Klimatråd.

Samordnarna tillhör var sitt fokusområde, som de ska arbeta med utifrån de fyra arbetssätten. Uppgiften för samordnarna är, enligt årsberättelsen för 2018, att uppmuntra innovationer och nya åtgärder med stor omställningspotential och stötta redan befintliga åtgärder samt värva fler undertecknare. Samordnarna har en styrgrupp bestående av sakkunniga från VGR, Länsstyrelsen

och kommunalförbund. Exempel på aktiviteter som de olika samordnarna har gjort är att hålla seminarium, kartläggning, nätverksträffar, ge stöttning och guidning till offentlig verksamhet och samarbeten med befintliga aktörer i projekt i linje med respektive fokusområde (Klimat 2030, 2018).

Under 2018 hölls kraftsamlingens årliga event i december, där cirka 300 personer deltog och lika många såg inspelningen online efteråt. Utöver det stora årliga eventet har Klimat 2030 också bjudit in till workshops, seminarier, skickat ut nyhetsbrev och varit aktiva i sociala medier (Klimat 2030, 2018). I årsberättelsen för Klimat 2018 skriver Regionstyrelsen ordförande, Miljönämndens ordförande, landshövdingen och Länsöverdirektören i Västra Götalands län att de vill signalera att klimatfrågan är tydligt prioriterad. De skriver även att ett klimatmål behöver ett ambitiöst klimatarbete och att alla i regionen behöver bidra för att målet ska kunna nås (Klimat 2030, 2018).

Under 2019 i december hölls en konferens av Klimat 2030 med temat "10 år kvar - Varför gör vi inte mer". Det konstaterades då att utsläppen minskat med 15 procent sedan 2009 och att 65 procent minskning behöver göras under de kommande 10 åren (Klimat 2030, 2019). Klimat 2030 valde att inte göra någon årsberättelse för verksamhetsåret 2019 tillgänglig för allmänheten då tjänstemännen inte såg värdet av det, men redovisade relevant information internt, S. Sjöstedt (personlig kommunikation, 22 april, 2020).

2.2 Nationella klimatmål och lagstiftning

De regionala klimatmålen i VGR är specifika för regionen, men har nära koppling till Sveriges nationella klimatmål. Det är relevant att känna till de nationella klimatmålen eftersom de nationella målen inte kan nås om inte varje region bidrar till att nå målen i sitt område.

2.2.1 Sveriges klimatmål

Sverige har ett långsiktigt klimatmål som innebär att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser (Naturvårdsverket, 2019c). För att målet ska nås har ett klimatpolitiskt ramverk tagits fram, bestående av klimatmål, en klimatlag och det

Klimatpolitiska rådet, så att implementeringen av handlingsplaner och åtgärder för minskade utsläpp utförs i den utsträckning som krävs (Naturvårdsverket, 2019c).

För att nå det långsiktiga målet att Sverige inte ska ha nettoutsläpp av växthusgaser år 2045, när det kommer till territoriella utsläpp, har tre etappmål skapats för att man ska kunna göra avstämningar om huruvida åtgärderna är tillräckliga över tid för att nå målet till år 2045 (Naturvårdsverket, 2019c). Efter denna milstolpe är det tänkt att Sveriges utsläpp är negativa. Det har även skapats etappmål för utsläppen av inrikes transporter till år 2030, med undantag för inrikesflyg (Naturvårdsverket, 2019c).

2.2.2 Klimatlagen

En klimatlag (SFS 2017:720) utfärdades i Sverige 2017 och trädde i kraft första januari 2018. Enligt klimatlagen ska regeringen varje år presentera en klimatredovisning och vart fjärde år, en gång per mandatperiod, ta fram en klimatpolitisk handlingsplan (Naturvårdsverket, 2019c). I klimatredovisningen ska det inkluderas en bedömning av utsläppsutvecklingen i relation till etappmålen och det långsiktiga målet och det ska redovisas vilka beslut som har tagits under året för att uppnå målen. Om inte tillräckligt med insatser utförts så ska handlingsplanen redogöra för skälen till detta och vilka åtgärder som behöver implementeras för att ligga i fas med målen (Naturvårdsverket, 2019c).

2.2.3 Klimatpolitiska rådet

Notera: Klimatpolitiska rådet ska ej förväxlas med Klimatrådet Västra Götaland, som benämns som endast "Klimatrådet" i rapporten.

Varje år i mars lämnas en rapport till regeringen från det Klimatpolitiska rådet, som är en myndighet i form av ett politiskt oberoende tvärvetenskapligt expertorgan (Klimatpolitiska rådet, u.å.). Rådets uppdrag är bland annat att utvärdera hur väl den implementerade politiken följer de uppsatta klimatmålen, identifiera i vilka politikområden som ytterligare åtgärder behövs, analysera hur målen kan uppnås på ett kostnadseffektivt sätt och bidra till en ökad samhällsdebatt om klimatpolitiken och analysera regeringens handlingsplan (Klimatpolitiska rådet, u.å.).

3. Problemdiskussion och syfte

Problemformuleringen formas ur bakgrundsavsnittet och belyser problematiken kring uppföljning och klimatarbete i regionen. Vilka faktorer som saknas för att nå klimatmålen i regionen och Sverige diskuteras i relation till Klimat 2030:s höga ambitioner. Slutligen beskrivs studiens syfte och vilka frågeställningar som kommer besvaras.

3.1 Problemformulering

Målen för Klimat 2030 är tidsbestämda, konkreta och mätbara. Alla som undertecknat satsningen står bakom att bidra till dessa mål. På hemsidan för Klimat 2030 listas alla undertecknare och undertecknarna kan själva beskriva hur de tänker arbeta för att nå målen. Dessa beskrivningar skiljer sig åt en hel del, då företagen som undertecknat satsningen skiljer sig i form av storlek, bransch och marknad. Undertecknarna beskrivs som en avgörande del i klimatstrategin för att det regionala klimatmålet ska kunna uppfyllas. Frågan är hur det kan säkerställas att målen nås och om uppföljning av klimatarbetet utförs av regionen och företagen som ansluter sig till satsningen.

Även om målen för Klimat 2030 är konkreta, saknas det idag information om huruvida uppföljning av undertecknarnas klimatarbete sker och på vilket sätt den i så fall genomförs. Klimatförändringarna påverkar människor på nationell, regional och lokal nivå, och det är därför i allas intresse att det säkerställs att klimatmålen nås. För att kunna avgöra om undertecknarna minskar sina utsläpp i linje med målen för Klimat 2030 är mätning och uppföljning centralt. Det är idag oklart om de undertecknande företagen verkligen gör sin del av arbetet, eftersom den centrala delen för att uppfylla målen är att se till att utsläppen faktiskt minskar. VGR kommer inte att kunna bli en fossiloberoende region utan att en omställning sker hos företagen, då industrin står för stora delar av utsläppen i regionen (Nationella emissionsdatabasen, u.å.). Dessutom behöver klimatarbetet inkludera fler bolag i regionen, om målet ska kunna uppfyllas. Av drygt 194 000 aktiva företag i Västra Götalandsregionen (Statistiska Centralbyrån, 2020) är det den 30 mars 2020 endast 97 företag som undertecknat, vilket är långt ifrån tillräckligt för att målet om ett fossiloberoende VGR ska kunna nås. Därför är det av intresse att undersöka om

företagen inkluderar målen för Klimat 2030 i sitt hållbarhetsarbete och mäter sina utsläpp av växthusgaser eller om de kontrollerar sin klimatpåverkan på något annat sätt.

VGR har uttryckt att regionen har de mest ambitiösa klimatmålen i Sverige men att takten i klimatarbetet behöver öka för att kunna uppnå målen (Västra Götalandsregionen, 2020). För att kunna utföra ett framgångsrikt hållbarhetsarbete är det viktigt med uppsatta mål, kommunikation, mätning, uppföljning och kontinuerliga förbättringar (Epstein & Buhovac, 2014). Sveriges klimatmål kommer inte nås med den politik som förs idag även om förutsättningarna för att nå målen finns (Klimatpolitiska rådet, 2020a) Klimatpolitiska rådets ordförande menar att de främsta bristerna i regeringens klimathandlingsplan för den pågående mandatperioden är att det krävs att åtgärder dels implementeras, dels går att utvärdera utifrån de effekter de förväntas ge. Därutöver behövs det tidsangivelser och konkretiseringar över vem som är ansvarig och hur resurser ska fördelas. Klimatarbetet måste genomsyra alla departement på samma sätt som statsbudgeten gör idag för att de nationella målen ska kunna nås (Klimatpolitiska rådet, 2020a). Detsamma bör även gälla för alla regionala klimatmål i landet.

Det är därför relevant att undersöka om och hur Klimat 2030 arbetar med uppföljning av de egna klimatåtgärderna i regionen och andra politiska åtgärders påverkan på klimatmålen. Det är hela regionens intresse att utsläppen minskar och målen nås eftersom hela samhället påverkas av klimatförändringarna (Länsstyrelsen, 2019a). Om inte informella och icke juridiskt bindande styrmedel kan implementeras och ge önskad effekt kommer hårdare styrmedel att krävas för att nå målen, vilket kan vara svårare att få en bred politisk enighet kring.

Det är knappt 10 år kvar tills målet om en fossiloberoende region planeras att nås. Att se till att rätt och tillgängliga resurser används så ändamålsenligt som möjligt bör vara prioriterat för att säkerställa att resurser eller beslut inte leder till stagnerande eller ökade utsläpp och för att behålla legitimitet. Utsläppsminskningar på regional nivå är avgörande för att nationella klimatmål ska kunna nås. VGR kan med sina höga ambitioner vara vägledande för andra regioner runt om i världen och det är därför intressant att undersöka hur regionens klimatstrategi Klimat 2030 hanterar frågan om uppföljning i praktiken.

3.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur Klimat 2030 arbetar med uppföljning för att nå de regionala klimatmålen, hur de undertecknande företagen arbetar med klimatåtgärder och vilket ansvar regionen har för att de regionala klimatmålen nås.

3.2.1 Frågeställningar

1. Hur hanterar klimatstrategin Klimat 2030 uppföljning av regionens klimatåtgärder och vilket ansvar har regionen för att de regionala klimatmålen nås?
2. Hur arbetar företagen som undertecknat Klimat 2030 med uppföljning av sitt klimatarbete för att nå de regionala klimatmålen?

4. Teoretiskt ramverk

I detta avsnitt inkluderas tillvägagångssätt av uppföljning, tidigare forskningsstudier inom hållbarhet och klimatarbete, vilseledande av klimatarbete (kallat greenwashing), Klimatpolitiska rådets rapporter och en klimatbudget. Dessa är relevant information för läsaren att förstå kopplingen till analyspunkter och slutsatser i kommande avsnitt. Det teoretiska ramverket har formats för att inkludera tidigare forskning tillsammans med vetenskaplig information som kopplas till resultatet i den här studien.

4.1 Uppföljning

För att kunna utföra ett framgångsrikt hållbarhetsarbete är det viktigt med uppsatta mål, kommunikation, mätning, uppföljning och kontinuerliga förbättringar (Epstein & Buhovac, 2014). Ett vanligt verktyg i många ramverk för kontinuerlig förbättring och ledningssystem är PDSA-cykeln (Ammenberg, 2012). I PDSA-cykeln ingår fyra delar: *planera*, *göra*, *studera* och *agera*. *Planera* (Plan) innebär att analysera den nuvarande situationen och att sätta mål. *Göra* (*Do*) innebär att aktiviteter och handlingar blir gjorda för att närma sig eller nå de satta målen. *Studera* (*Study*) innebär att kontrollera vilka effekter aktiviteterna leder till i förhållande till målen och se över att rutiner och ramverk följs. Steget kan även inkludera intern eller extern granskning, mätning och datainsamling. *Agera* (*Act*) innebär att genomföra förbättringar och

åtgärder, utifrån de eventuella brister eller förbättringsmöjligheter som hittas i tidigare steg (Ammenberg, 2012).

4.1.1 Styrmedel

Det finns flera styrmedel som används för att försöka påverka individers, företags och andra organisationers beteende för att nå klimatmålen. Styrmedel delas in efter olika kategorier. De styrmedel som används för att nå Sveriges klimatmål delades 2012 in i följande kategorier av Naturvårdsverket: administrativa, informella, ekonomiska, utbildning, frivilliga och förhandlad överenskommelse (Naturvårdsverket, 2012). Det är dock inte alltid möjligt att kategorisera alla styrmedel, då det finns en glidande skala och ett styrmedel kan falla under flera olika kategorier. De flesta miljöproblem är komplexa och kräver en kombination av flera olika styrmedel för att kunna hanteras (Naturvårdsverket, 2020a). De olika styrmedlens effektivitet varierar. Styrmedel inkluderar bland annat skatter, böter, märkning, kampanjer och uppmaningar (Naturvårdsverket, 2012).

4.2 Tidigare forskningsstudier

Det är av intresse att veta varför företag är återhållsamma med vilken information angående sin miljöpåverkan och sitt miljöarbete som de väljer att frivilligt rapportera och redovisa. I en fallstudie som undersökte om företag valde strategiskt i vilken utsträckning de redovisade sina utsläpp av växthusgaser (Li, Richardson & Thornton, 1997) visade den empiriska datan att valet av information som offentliggörs är strategiskt motiverad. Studien visade också på tre implikationer varför företag inte är helt transparenta med sin utsläppsredovisning. Den första implikationen var att de redovisningsorgan och den struktur av de system som finns gör det svårt för företagsledningarna att veta vad de ska redovisa. De blir därför mindre villiga att göra fullständiga redovisningar. För det andra att om utsläppsredovisningen kan göras på ett mindre traditionellt redovisningsätt som är enklare att utföra kontinuerligt så skulle fler företag frivilligt dela mer av sin information. För det tredje att om kravet från företagens intressenter var att redovisa mer information angående sina utsläpp skulle kostnaderna öka för att behöva utsläppsredovisa, vilket får företag att bli mindre villiga att frivilligt redovisa all information.

Det har i en tidigare studie visats att det finns en koppling mellan miljöprestanda och miljöinnovationer hos företag (Radu & Francoeur, 2017). Studien finner att de företag med en bättre miljöprestanda än andra tenderar att i större utsträckning redovisa sitt miljöarbete. De med högre miljöprestanda tenderar också att ha mer utvecklade innovationer för att minska sin miljöpåverkan. Studien visar också att de företag som har pågående utveckling av innovationer som kan förbättra företagets framtida prestanda tenderar att redovisa detta för att sedan övergå till att redovisa den förbättrade miljöprestandan när den nått en viss punkt (Radu & Francoeur, 2017).

En undersökning från 2019, som utfördes i Sverige och som bestod av 1088 intervjuer med ett representativt urval, visar att 68 procent av svenska folket anser att klimatförändringen är en akut fråga (Novus, 2019). Samtidigt framgår det i samma undersökning att 62 procent av befolkningen inte anser att politikerna agerar som om klimatförändringen är en akut fråga. Naturvårdsverket gjorde en undersökning 2018, som visade att 86 procent av svenskarna tycker det är viktigt att det sätts in samhällsåtgärder mot klimatförändringarna (Naturvårdsverket, 2018).

4.3 Vilsledande av klimatarbete

Greenwashing innebär att företag eller andra organisationer medvetet får människor att tro att företaget eller organisationen gör mer för att skydda miljön än de faktiskt gör (Cambridge, u.å.). Det kan avslöjas när företag hävdar symboliska tillvägagångssätt för att uppnå legitimitet (Dahlmann, Branicki & Brammer, 2017). Studien visar att när företag uttrycker faktiska klimatmål och hur de målen kommer att nås genom materiella tillvägagångssätt, alltså faktisk implementering av åtgärder, ökar både chansen för att resultatet blir positivt och för företagen att ha en mycket god chans att nå sina kortsiktiga mål effektivt (Dahlmann, Branicki & Brammer, 2017). Som en följd av detta skapas inte heller ett greenwashing-dilemma eftersom företagens intressenter har bevis för att företagets klimatinsatser är legitima, med antagandet att insatserna stämmer överens med det de hävdar. Om företagen väljer att anta ett mer brett strategiskt åtagande att minska sina utsläpp av växthusgaser kan detta möjligtvis leda till positiva finansiella effekter, men på ett mer indirekt sätt, och därför rekommenderas att konkreta mätbara mål för att

minska företagets miljöpåverkan bör implementeras, för att mer effektivt förbättra företagets hållbarhetsresultat (Dahlmann, Branicki & Brammer, 2017).

4.4 Utsläppen i regionen

4.4.1 Olika beräkningar av utsläpp

Vid utsläppsberäkningar är det skillnad mellan konsumtionsbaserade utsläpp och territoriella utsläpp, även kallade för inhemska utsläpp (Naturvårdsverket, 2020b). Konsumtionsbaserade utsläpp inkluderar utsläpp från varor som importerats till regionen, exempelvis livsmedel, och utsläpp från regional produktion som konsumeras regionalt, men räknar inte med utsläpp från varor som exporteras (Naturvårdsverket, 2020c). Territoriella utsläpp räknar inte med utsläpp från varor som importerats, men räknar istället med utsläppen från de varor som exporteras (Naturvårdsverket, 2020b). I Sverige är de konsumtionsbaserade utsläppen cirka 90 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år (Naturvårdsverket, 2019a) och de territoriella utsläppen är ungefär 52 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år (Naturvårdsverket, 2019b).

Utsläppen i Västra Götalandsregionen har mellan åren 1990 och 2010 legat stilla på ungefär 12 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år (Nationella emissionsdatabasen, u.å.). Dessa räknas som territoriella utsläpp. Mellan 2010 och 2013 skedde en minskning av utsläppen till ungefär 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Mellan år 2014 och 2017 har utsläppsminskningen stagnerat. Den största delen av utsläppen kommer från industrin, följd av transporter. Mellan år 2013 och 2017 har utsläppsminskningen varit ungefär en halv procent per år (Nationella emissionsdatabasen, u.å.). Se bilaga E. Av de 20 företag som släppte ut mest koldioxid i Sverige under 2019 är sju verksamma inom Västra Götalandsregionen (Lundberg, 2020). Se bilaga F. Av dessa bolag har två undertecknat Klimat 2030. Tillsammans stod de sju största utsläppande bolagen i regionen för ungefär 5,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter i utsläpp (Lundberg, 2020), vilket motsvarar ungefär 55 procent av de territoriella utsläppen i regionen (Nationella Emissionsdatabasen, u.å.). Trafiken är den näst största utsläppskategorin i regionen, efter industrin (Nationella emissionsdatabasen, u.å.).

4.4.2 Regionens eget arbete och påverkan

För att de regionala klimatmålen ska kunna nås behövs det enligt Länsstyrelsen i Västra Götaland ett genomgripande system- och teknikskifte de kommande decennierna. Både transportsystemet och industrin lyfts särskilt fram som sektorer som behöver ställas om. Därutöver skriver Länsstyrelsen i Västra Götalands län i den Regionala Årliga Uppföljningen (RÅU) 2019:

“För Västra Götaland är det viktigt med en nationell närings- och miljöpolitik som genom tydliga och långsiktiga styrmedel underlättar omställningen till fossiloberoende” (s. 2) och att *“Fler och starkare styrmedel behövs för att minska den negativa miljöpåverkan orsakad av samhällets konsumtionsmönster.”* (s. 7) (Länsstyrelsen, 2019b)

I samband med att Klimat 2030 lanserades, riktade Naturvårdsverket hård kritik mot den trafikplan för åren 2018-2029 som lagts fram som förslag (Sydsvik, 2017). Kritiken från Naturvårdsverket, som granskat förslaget som de haft på remiss, riktas mot att den nya länstrafikplanen har samma fördelning av resurser till vägtrafik som den tidigare, på 53 procent (Sydsvik, 2017). Därtill riktas kritik mot att planen skulle ge en årlig ökning av koldioxidutsläppen och planerar för ett ökat resande med bil, när bilresandet behöver minska för att målen ska kunna nås. Den föreslagna trafikplanen ger ökade koldioxidutsläpp med 2250 ton per år. Ett annat “teoretiskt alternativ”, framtaget som förslag för att minska klimatpåverkan i miljökonsekvensbeskrivningen, skulle ge en minskning med 3200 ton per år, men den planen har inte fått något politiskt gehör. I Beredningen för hållbar utveckling (BHU), där beslut om trafik och miljömål ska vägas mot varandra, är det ingen av de 34 politikerna från Västra Götaland som reserverar sig mot förslaget till trafikplan. Ingen ledamot lägger heller ett alternativt yrkande (Sydsvik, 2017).

Den 30 januari 2018 behandlas den regionala trafikplanen för 2018-2029, som ärende 10, och beslut fattas att anta planen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, av en politisk majoritet i regionfullmäktige (Regionfullmäktige, 2018). I förordet till den antagna planen skriver dåvarande ordföranden i regionfullmäktige, Magnus Berntsson, och Johnny Magnusson, dåvarande ordförande för BHU, följande på sidan 5:

“Satsningen ligger väl i linje med vår ambition att investera i hållbara transportlösningar som ytterligare ett steg mot ett mer fossiloberoende transportsystem. Beslutad regional plan innehåller en väl genomarbetad miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Denna bedömning har gjorts utifrån flera miljökvalitetsmål såsom minskad klimatpåverkan, en god bebyggd miljö och frisk luft. Västra Götalandsregionens målsättning är att utveckla transportsystemet i hållbar riktning samt verka för att begränsa planens klimatpåverkan.” (Västra Götalandsregionen, 2018a, s. 5)

I miljökonsekvensbeskrivningen av den regionala planen för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2018-2029, som fanns med som en bilaga till beslutet att anta den regionala transportinfrastrukturplanen, i januari 2018, står det dock i den samlade klimatbedömningen på sidan 44:

“De beräkningar som gjorts, utifrån Trafikverkets prognoser, visar att varken planalternativet eller nollalternativet skapar möjlighet att bidra till en uppfyllelse av klimatmålen då båda alternativen medför en ökning av utsläppen av CO₂.” (Västra Götalandsregionen, 2018b, s. 44)

MKB:n lyfter fram att syftet med planen gör att måluppfyllelsen försvåras, då planen bidrar till ökat resande, samtidigt som det för att uppnå klimatmålen inte enbart krävs att vi reser på andra sätt utan även reser mindre (Västra Götalandsregionen, 2018b). I Länsstyrelsens årliga uppföljning (RÅU) 2019 står det att utsläppen från transportsektorn i länet uppgick till 2,7 miljoner ton. För att de regionala klimatmålen ska nås behöver utsläppen från vägtrafiken minska med cirka 1 miljon ton till 2020 och sedan med ytterligare en miljon för att nå målet till 2030. Planeringen för ett hållbart transportsystem, med kollektivtrafik som norm i tätorter, är avgörande för att målet ska kunna nås (Länsstyrelsen, 2019b).

Ramboll, som är ett stiftelseägt konsultbolag, konstaterade 2019 i en oberoende Miljöeffektsuppföljning att: *“Uppföljningen konstaterar, precis som de senaste MKB:erna, att planen inte bidrar till att klimatmålen nås.”* Ramboll tillägger att MKB:erna, som gjordes av

den regionala transportinfrastrukturplanen, med största sannolikhet har underskattat konsekvensen av att planen inte bidrar till klimatmålen, då FN:s klimatpanels (IPCC) specialrapport om 1,5 graders uppvärmning och vikten av en snabb och omfattande minskning av utsläppen för att undvika skenande klimatförändringar ännu inte hade släppts när MKB:n gjordes (Ramboll, 2019).

4.5 Klimatpolitiska rådets rapporter

Enligt den rapport som Klimatpolitiska rådet upprättade för år 2019 går utvecklingen av utsläppsminskning alldeles för långsamt (Klimatpolitiska rådet, 2019). Den fortsatta utsläppsminskningen bör vara 5-8 procent per år, men har sedan år 2017 varit lägre än 1 procent, när det kommer till Sveriges territoriella utsläpp. Det är Klimatpolitiska rådets uppfattning att om utsläppsminskningen fortsätter i samma takt som den varit sedan 2017 så kommer varken etappmålen eller det långsiktiga målet att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2045 att uppnås (Klimatpolitiska rådet, 2019). Nuvarande klimatpolitiska beslut och förutsättningar är inte tillräckliga. Klimatpolitiska rådet ger därför sex rekommendationer i 2019 års rapport för den övergripande politiken för att nå klimatmålen.

Klimatpolitiska rådet upprepar i rapporten år 2020 att de kvarstår vid uppfattningen att nuvarande klimatpolitik och förutsättningar inte är tillräckliga för att nå etappmålen och det långsiktiga målet till 2045 (Klimatpolitiska rådet, 2020b). Den årliga klimatredovisningen som regeringen ska presentera varje år, enligt klimatlagen (SFS 2017:720), har inte uppfyllt kraven för år 2019, enligt Klimatpolitiska rådet (2020a). Regeringens effektbedömningar av insatser för att minska utsläppen anses vara bristfälliga och otydliga. Även Klimatpolitiska rådets bedömning av den första handlingsplanen från regeringen pekade på flera brister. Vad som saknas är bland annat en uppskattning av i vilken grad de beslutade insatserna bidrar till att klimatmålen uppnås. Därför rekommenderar Klimatpolitiska rådet att handlingsplanen ska inkludera effektuppskattningar av de politiska beslut som görs och vilken skillnad de har på utsläppen av växthusgaser (Klimatpolitiska rådet, 2020b). Detta tyder på en korrelation mellan mätning och utsläppsminskning och vikten av uppföljning av de åtgärder som införs. Med en utförlig mätning av utsläppen av växthusgaser kan förhoppningsvis även en tydligare handlingsplan utföras för att minska dessa utsläpp.

4.6 Koldioxidbudget för Västra Götalandsregionen

Under 2019 togs en koldioxidbudget fram för Västra Götalandsregionen av fem forskare från Uppsala Universitet som är ledande inom området. Rapporten sträcker sig från år 2020 till år 2040 och beräknas utifrån hur mycket Västra Götalandsregionen kan släppa ut, för att klara temperaturmålet att begränsa den globala temperaturökningen till 2 grader och uppnå den del av Parisavtalet som berör klimaträttvisa (Anderson, Schrage, Stoddard, Tuckey & Wetterstedt, 2019). Koldioxidbudgeten för VGR visar att utsläppen måste minska med 16 procent per år med start år 2020, för att 2-gradersmålet ska kunna nås. Fortsätter utsläppen i samma takt som idag, är koldioxidbudgeten överskriden om sex år, det vill säga år 2026 (Anderson m.fl., 2019). Det är värt att notera att koldioxidbudgeten även inkluderar importerade konsumtionsvaror och internationellt flyg, vilket de territoriella utsläppen inte gör. I rapporten beskrivs den stora utmaningen för den snabba omställningen vara att rådigheten idag är spridd över många aktörer, från politiker och näringsliv till enskilda medborgare. Forskarna menar att modeller för samverkan mellan aktörer i samhället, som till exempel näringsliv, medborgare, civilsamhället och den offentliga sektorn, behöver utvecklas och stärkas, liksom regional och nationell samverkan (Anderson m.fl., 2019).

5. Metod

I detta avsnitt beskrivs hur resultatet genererats genom en kvalitativ och kvantitativ metod, varför forskningsämnet och -området har valts och studiens reliabilitet. Slutligen beskrivs hur datan till resultatet har samlats in och hur den har bearbetats genom analysen för att kunna presentera slutsatsen.

5.1 Val av metod

Denna studie är, i enlighet med beskrivningen av Patel & Davidson (2003), en forskningsstudie som har som syfte att generera kunskap. Just denna studie är explorativ, vilket innebär att det på ett undersökande sätt tas fram kunskap ur den insamlade datan och det valda problemet belyses ur flera synvinklar (Patel & Davidson, 2003). Det är vanligt att explorativa studier använder flera olika metoder för att ta fram data (Patel & Davidson, 2003) och genom att använda en

kombination av kvalitativ och kvantitativ datainsamling i denna studie följdes utformningen av en typisk explorativ studie. Genom denna studie är förhoppningen att det skapas diskussion och att en process av vidare forskningsstudier påbörjas för att undersöka ämnet vidare.

Den kvalitativa delen av metoden bestod av intervjuer med utvalda personer som har en relevant koppling till forskningsområdet och den regionala satsningen Klimat 2030. Den kvantitativa delen bestod av en enkät som skickades ut till en utvald grupp, de undertecknande företagen av Klimat 2030. Identiteten på respondenterna av intervjuerna inkluderas då detta är relevant för studiens resultat, vilket även godkänts av respondenterna, men gruppen av företag som svarat på enkäten behandlas anonymt då detta inte är väsentligt för studiens resultat och även av respekt för deras integritet (Patel & Davidson, 2003).

Det är endast de undertecknande företagen som undersöks. Undertecknare inom de övriga kategorierna; kommuner, organisationer och föreningar, och utbildning och forskning, berörs inte i denna rapport. Anledningen till att endast företagen har valts att undersökas är att industrin står för den största delen av utsläppen i regionen och studiens tidsbegränsning. Författarnas företagsekonomiska inriktning i tidigare studier motiverar också valet av att fokusera på företagen.

5.1.1 Val av Klimat 2030

Valet av att ha fokus på Klimat 2030 baserades på att de mål som är knutna till satsningen ligger i linje med Sveriges åtagande gentemot Parisavtalet, vilket också koldioxidbudgeten för Västra Götaland styrker. För att kunna uppnå Parisavtalets 2-gradersmål är det troligt att det kommer att krävas att regioner går före och visar vägen som föregångare, vilket också tas upp i klimatstrategin Klimat 2030. I klimatstrategin beskrivs även VGR:s möjligheter att gå före i klimatomställningen som goda, vilket gör studieobjektet extra intressant. Den geografiska närheten till projektet, då författarna studerar vid ett universitet inom regionen, påverkade även valet av forskningsobjekt. Eftersom det under den snäva tidsramen fanns ett behov av att enkelt få kontakt med personer med koppling till satsningen bedömdes författarnas egen anknytning till regionen underlätta tillgängligheten.

Valet att fokusera på de 97 företagen av de knappt 200 undertecknarna, som även inkluderar kommuner, föreningar och utbildningsorgan, motiverades av att tidsramen gjorde det svårt att kunna samla in ett resultat från samtliga undertecknare, även om det givetvis är av intresse för att skapa ett översiktligt perspektiv. Vidare stärkte författarnas tidigare studier, med fokus på hållbart företagande, valet att endast undersöka undertecknande företag, då det bedömdes vara lättare att undersöka ett ämnesområde som författarna innehar tidigare kunskaper om.

5.1.2 Val av källor

Källorna som inkluderades i bakgrundsavsnittet baserades till stor del på Klimat 2030:s eget material. Litteratur, främst i form av rapporter från andra myndigheter som bedömdes vara relevanta, användes och även dokument som styrker de politiskt fattade besluten i regionen användes som källreferenser. Vetenskaplig litteratur har använts för kopplingen till företags hållbarhetsarbete och mätning av utsläpp och relaterar mest till den kvalitativa delen av studien som önskar besvara den första frågeställningen.

5.1.3 Intervjuer

Syftet med den kvalitativa studien är att undersöka hur personer med koppling till Klimat 2030 eller andra expertorgan ser på uppföljningen och arbetet för att nå målen kopplade till kraftsamlingen. Studien består av intervjuer med personer som sitter, eller har suttit i Klimatrådet, tjänstemän som arbetar med Klimat 2030 och andra med koppling till satsningen. Respondenterna som har intervjuats har valts för att kunna bidra med olika perspektiv och åsikter kring klimatsatsningen och klimatarbetet i regionen. Dessa intervjuer utfördes digitalt genom videomöten, på grund av rådande pandemi. Intervjuerna utfördes med en låg grad av strukturering och medel till hög grad av standardisering (Patel & Davidson, 2003). Den låga graden av strukturering motiverades av att frågorna till viss del anpassades till vilka ämnen som diskuterades och vem som intervjuades. De flesta av frågorna som ställdes under intervjun var förberedda och ställdes till alla respondenter, i varierande ordning, med undantag för frågor som inte respondenten kunde svara på. Se bilaga C för intervjufrågorna. Frågorna anpassades i vissa fall efter vem som intervjuades för att kunna vara möjliga för respondenten att svara på, vilket enligt Patel & Davidson (2003) är ett sätt att motivera respondenten i en undersökande intervju, som kanske inte har ett eget intresse av att svara på intervjufrågorna. Intervjuerna spelades in för

att det ska gå att återge och kontrollera resultatet i efterhand. Sammanfattande anteckningar gjordes också efter intervjuerna. Intervjuerna hölls huvudsakligen av en person som ställde frågorna till respondenten och en person som antecknade, med möjlighet för den personen att ställa kompletterande frågor. För att ge respondenten så mycket svarsutrymme som möjligt låg stor vikt på att inte ställa ledande frågor som antyder ett förväntat svar, vilket bör undvikas enligt Patel & Davidson (2003).

Antalet intervjuer och valet av respondenter styrdes av studiens tidsomfattning och respondenternas villighet att delta. Dessa begränsningar påverkade resultatet på så sätt att intervjuer med andra respondenter än de som intervjuats hade kunnat ge andra synpunkter och perspektiv. För att inkludera flera olika perspektiv valdes personerna ut från olika myndigheter, politiker, större och mindre företag samt nuvarande och tidigare deltagare i Klimatrådet Västra Götaland. På grund av rådande pandemi genomfördes intervjuerna med hjälp av videosamtal. All inledande kontakt med respondenterna hölls via mailkontakt eller genom telefonsamtal.

[Tabell 1] Intervjuade personer			
Namn	Roll	Medlem i Klimatrådet	Intervjudatum
Emma Aaben	Sustainability Manager, Stena	Ja	7 maj 2020
Tea Alopaeus	Klimatanalytiker, Naturvårdsverket	Nej	14 maj 2020
Ragnhild Larsson	Klimatjournalist och -aktivist och talare på Klimat 2030:s årliga konferens 2019	Nej	4 maj 2020
Åsa Löfgren	Forskare i nationalekonomi med fokus på miljö, medlem i Klimatpolitiska rådet	Nej	11 maj 2020
Johnny Magnusson	Ordförande i Regionfullmäktige (M)	Ja	7 maj 2020

Jonathan Naraine	Arkitekt och delägare i The foodprint Lab och Grow Here	Tidigare medlem	13 maj 2020
Lise Nordin	Regionutvecklare, Västra Götalandsregionen, arbetar med Klimat 2030	Nej	6 maj 2020
Svante Sjöstedt	Klimatstrateg på Länsstyrelsen Västra Götaland, arbetar med Klimat 2030	Nej	6 maj 2020

Emma Aaben intervjuades för perspektivet av klimatarbete på ett stort internationellt företag. Hon sitter även med i Klimatrådet och har insikt i hur arbetet med Klimat 2030 går till. Tea Alopaeus gav perspektivet från en statlig myndighet för miljöfrågor och kunde bidra med koppling till klimatarbetet på nationell nivå. Ragnhild Larsson har ett oberoende perspektiv som klimatjournalist och -aktivist och kunde bidra med en kritisk syn på arbetet i regionen. Hon har deltagit och varit talare på de årliga konferenserna för Klimat 2030 och har god kännedom om satsningen. Åsa Löfgren intervjuades för hennes perspektiv som forskare och hur klimatfrågan kan bemötas ur ett vetenskapligt perspektiv. Hennes medlemskap i Klimatpolitiska rådet bidrar även med en koppling till det nationella klimatarbetet. Klimatstrategin antogs av politikerna i regionen och därför intervjuades Johnny Magnusson som ordförande i regionen för hans perspektiv på satsningen och hur klimatarbetet är tänkt att utföras. Jonathan Naraine intervjuades för perspektivet hos ett litet företag som har klimatfokus och även för hans tidigare medlemskap i Klimatrådet. Lise Nordin och Svante Sjöstedt är tjänstemän som arbetar med Klimat 2030 och deras direkta koppling till satsningen gjorde att de valdes som respondenter. De kunde bidra med ett perspektiv inifrån om hur de arbetar med klimatmålen i regionen.

Förhoppningen med de kvalitativa intervjuerna är att de ska leda till en djupare förståelse och till att fånga upp perspektiv som inte gick att uppfatta genom den kvantitativa enkäten samt att bidra till att besvara den första frågeställningen. På grund av studiens begränsade omfattning fanns det inte möjlighet att även intervjuar tjänstemän från Miljödepartementet, landshövdingen,

Miljönämndens ordförande i regionen eller samordnarna för Klimat 2030, även om deras syn på Klimat 2030 och regionens ansvar för att nå klimatmålen var av intresse.

5.1.4 Enkät

Parallellt med den kvalitativa studien utfördes en kvantitativ studie i form av en enkät, med syfte att kunna besvara den andra frågeställningen. Enkäten skickades ut till alla företag som undertecknat Klimat 2030. Den 30 mars 2020 fanns det 97 företag som undertecknat Klimat 2030 och undertecknarna fanns tillgängliga på hemsidan för Klimat 2030. Ett dokument upprättades med alla undertecknande företag och för varje företag infogades kontaktuppgifter/kontaktpersoner, deras åtagande till Klimat 2030 och om de hade ett åtagande publicerat på Klimat 2030:s hemsida. I dokumentet skapades även kategorierna bransch, antal anställda, hållbarhetsrapport (ja/nej) och miljöpolicy (ja/nej). Dessa fyra sistnämnda kategorier visade sig dock ej vara relevanta för resultatet och kunde i viss mån besvaras genom enkäten.

Ett frågeformulär, enkäten, sammanställdes med frågor angående företagets klimatarbete och deras mätning av växthusgasutsläpp samt åsikt om Klimat 2030:s utvecklingsmöjligheter kopplat till företagen. Se bilaga A för enkätfrågorna. Enkäten formulerades med en hög grad av strukturering och medel till hög grad av standardisering och frågorna är då formulerade med fasta svarsalternativ (Patel & Davidson, 2003). I vissa frågor fanns möjligheten att skriva till ett eget svarsalternativ eller kompletterande svar för att kunna besvara frågan fullständigt, vilket innebär att standardiseringen av enkäten var av medel till hög grad. Företagen blev informerade i samband med att enkäten skickades ut om att deras svar var anonyma och att företagsnamnen behandlades konfidentiellt (Patel & Davidson, 2003). I informationstexten, det så kallade missivet (Patel & Davidson, 2003) som gick ut tillsammans med enkäten, uppmanades företagen att svara skyndsamt på grund av den begränsade tidsramen. Efter en vecka skickades en påminnelse ut och efter ytterligare en vecka blev de företag som ännu inte svarat uppringda för att öka antalet som svarar på enkäten samt att informera till rätt enhet i företagen om de första mailen inte skickats rätt. Fler påminnelser och längre tid för att samla in svaren hade varit önskvärt, men rymdes dessvärre inte inom studiens relativt korta tidsram på 10 veckor.

Initialt var idén att inleda ett samarbete med Klimat 2030 för att öka möjligheterna av datainsamling för studien, men efter ett inledande möte med Klimat 2030 nekades förfrågan om ett samarbete, med motiveringen att de är mycket restriktiva med hur många utskick de gör till undertecknarna. Avsaknaden av samarbete med Klimat 2030 gör att författarna kan ha en mer oberoende infallsvinkel, jämfört med vad de skulle ha haft om ett samarbete hade inletts, som hade kunnat vinkla resultatet och slutsatserna.

5.2 Datainsamling

Kombinationen av kvalitativ och kvantitativ datainsamling genom intervjuer respektive enkäten genererade primärdata. För att ta fram bakgrunden och det litterära ramverket till forskningsstudien användes sekundärdata. Enkäten skapades och samlade in data genom verktyget Google Formulär. Detta valdes eftersom enkäten besvaras online vilket underlättar för de svarande. Verktyget kan även redovisa svaren i ett kopplat Excel-dokument för författarna. I ett fåtal fall då företagen ringdes upp för att uppmanas att svara på enkäten ställdes frågorna via telefon, enligt respondentens val, och enkäten fylldes samtidigt i av författaren som ringde upp. Respondenten gavs samma information som de företag som fick enkäten mottagen via mail.

Tillförlitligheten, reliabiliteten, till en metod kan kontrolleras på olika sätt för att säkerställa en viss grad av tillförlitlighet (Patel & Davidson, 2003). Patel & Davidson menar att under strukturerade intervjuer påverkas tillförlitligheten i hög grad av intervjuarens och observatörens förmåga, i detta fall författarna som intervjuade respektive antecknade under intervjuerna. För att uppnå en hög grad av tillförlitlighet, speciellt under standardiserade och strukturerade intervjuer, förväntas intervjuerna inneha en viss kunskap och vara tränade i metoden, vilket i motsatt fall kan leda till bedömningsfel eller tolkningsfel (Patel & Davidson, 2003). Författarna till denna rapport har erfarenhet av intervjuer och rapportskrivning sedan tidigare, men är inte utbildade i en professionell omfattning. Eftersom intervjuerna gjordes med en låg grad av strukturering kan författarnas sätt att intervjua påverka respondenternas svar, som hade kunnat vara annorlunda om en annan person ställt frågorna. En mer erfaren person hade alltså kunnat höja tillförlitligheten till resultatet. En annan metod för att säkerställa tillförlitligheten, som rekommenderas av Patel & Davidson (2003) är att spela in intervjuerna för att i efterhand kunna kontrollera insamlad data och kunna spela upp "verkligheten" så många gånger som behövs.

Enkätens tillförlitlighet är svår att fastställa i förväg och det kan därför inte ske förrän efter att enkäten är besvarad (Patel & Davidson, 2003). Först i efterhand får man svar på om enkäten genererar ett resultat som är förväntat och om frågorna tolkats på det sätt som önskats. Enkäten i denna studie reviderades ett flertal gånger, innan den skickades iväg till företagen, för att frågorna skulle vara utformade för att ge så bra resultat som möjligt kopplat till det som undersöktes.

5.3 Bearbetning av resultat

Resultatet från intervjuerna presenteras i sammanfattande text utifrån anteckningar gjorda under intervjuerna. Ingen transkription utfördes, men intervjuerna spelades in för att resultatet skulle kunna kontrollera i efterhand. Samtliga respondenter godkände inspelning av intervjuerna och blev i förhand informerade om studiens syfte och att informationen i intervjun används som underlag i rapporten, vilket rekommenderas av Patel & Davidson (2003). Efter varje intervju sammanställdes ett initialt resultat av vad som sagts parallellt med löpande muntlig diskussion och analys för att förbättra utförandet av kommande intervjuer och fånga upp den information som är viktigast för att besvara frågeställningarna. Resultatet från enkäten sammanställdes efter det att ett slutdatum för datainsamlingen sattes, den 15 maj 2020. Svaren presenteras i tabeller och kortfattade beskrivningar.

Under tidsperioden då intervjuerna utfördes diskuterades resultatet mellan författarna för att kontinuerligt forma vilka ämnen som ansågs relevanta att behandla i analysen. Varje intervju kunde på så sätt bli bättre än den föregående för att på bästa sätt få ett användbart och relevant resultat som kan användas för att besvara frågeställningarna i studien. En handfull av huvudområden valdes att behandlas i analysen utifrån den insamlade datan från intervjuerna och enkäten. Dessa områden kopplades sedan till det teoretiska ramverket, som formats innan datainsamlingen, och resultatet var på så sätt vägledande i hur analysen formades och vad som inkluderades i den.

Då svarsfrekvensen dessvärre var relativt låg, knappt 50 procent, kan inte alltför långtgående slutsaster dras av enkäten. Därför läggs störst fokus i analysen på den kvalitativa data som insamlades under intervjuerna.

6. Resultat

Resultatet presenteras i två delar: intervjuerna och enkäten. I första delen presenteras intervjuerna i sammanfattad text som inkluderar utdrag från respondenternas svar på intervjufrågorna. Svaren är kategoriserade i fem olika underrubriker som belyser olika ämnen utifrån respondenternas olika infallsvinklar. I andra delen presenteras resultatet från enkäten som företagen svarat på. Svaren presenteras genom tabeller och beskrivande text.

6.1 Resultat från intervjuerna

Nedan presenteras de delar av resultatet från de intervjuer som hållits, vilka författarna ansett vara relevanta för att besvara frågeställningarna. Alla respondenter har intervjuats enskilt via videolänk, förutom Svante Sjöstedt och Lise Nordin som intervjuades vid samma tillfälle. Sjöstedt och Nordin har även svarat på en fråga via mail, vilket också presenteras nedan.

6.1.1 Uppföljning av Klimat 2030

Enligt Svante Sjöstedt, klimatstrateg på Länsstyrelsen, och Lise Nordin, regionutvecklare i Västra Götalandsregionen, som båda arbetar med Klimat 2030, är den enda skyldigheten för dem som undertecknat Klimat 2030 att skicka in ett åtagande. Tjänstemännen försöker guida företagen när det kommer till hur de utformar sina åtaganden och försöker få vissa av undertecknarna att skärpa sina åtaganden. Hittills har alla åtaganden dock fått godkänt. I klimatstrategin som regionfullmäktige beslutade om 2017 står det att “*En plan för utvärdering och uppföljning kommer att tas fram*” och att “*För att få kraft i arbetet med genomförandet av strategiska vägval ska färdplaner formuleras där mål och åtgärder för arbetet beskrivs mer i detalj.*”, se rubrik 2.2.2. Efter intervjun fick tjänstemännen möjlighet att svara på frågan om hur detta efterlevs i praktiken, via mail. I svaret uppgav tjänstemännen att de inte arbetar exakt efter det som står om uppföljning i strategin. Det närmsta de kommit färdplaner är att samordnarna har tagit fram årliga verksamhetsplaner för varje fokusområde, de är dock inte offentliga. Klimat

2030 har utvecklat liknande processer, som de som nämns i strategin, och verktyg för genomförandet på det sätt de bedömt ge störst effekt utifrån de förutsättningar de har. Under intervjun hänvisade Nordin till en enkät som Klimat 2030 skickade under 2018 till alla undertecknarna för uppföljning. Svarskvoten var på deras enkät 75 procent och av dem som deltagit menade 80 procent att de har ett ambitiöst arbete med klimat- och miljöfrågor. En tredjedel av de svarande menar att Klimat 2030 har påverkat organisationens arbete.

Åsa Löfgren, forskare och medlem i det Klimatpolitiska rådet, betonar flera gånger under intervjun vikten av uppföljning och att det är viktigt att ha en plan för hur uppföljningen ska genomföras i samband med målsättningen. När ett mål sätts bör en strategi för utvärdering och uppföljning komma samtidigt som målet implementeras. Hon menar att allting inte behöver vara mätbart, men man bör veta vart man är på väg i förhållande till det satta målet. De ansvariga bör se till att det finns en utvärdering på plats som visar om man närmar sig målen eller inte.

Att allting inte går, eller ens är önskvärt, att mäta är något som lyfts av flera av de intervjuade personerna. Sjöstedt och Nordin menar att det finns flera andra satsningar och organisationer som är bättre lämpade för just mätning. Jonathan Naraine, arkitekt på The Foodprint Lab och tidigare medlem i Klimatrådet, tror det är viktigt att inte Klimat 2030 utvecklas till någon form av övervakningsmyndighet. Även Tea Alopaeus, Klimatanalytiker på Naturvårdsverket, menar också att det inte går att mäta i absurdum. Dessutom kan åtgärder som införs idag ta flera år innan de ger en synlig effekt i utsläppsstatistiken, menar hon. Oavsett om utsläppen ökar eller minskar så ska detta kommuniceras på ett tydligt sätt, men det kan finnas svårigheter med att kommunicera vilka effekter åtgärderna som görs idag resulterar i. Alopaeus menar att även de åtgärder som leder klimatarbetet åt fel håll, i förhållande till målen risker att gå obemärkta förbi.

Ragnhild Larsson, klimatjournalist och aktivist, hade gärna sett att det fanns ett opolitisk expertorgan likt det Klimatpolitiska rådet även på regional nivå, som följer upp hur det går i förhållande till målen. Även Löfgren menar att det kan finnas ett värde i att det finns ett oberoende expertorgan och att regionen borde vara bättre på att kunna nyttja all den expertis som finns inom regionen i form av universitet och forskare.

Naraine lyfter fram som ett förslag att de företag som undertecknat borde kunna rapportera in hur det går med arbetet med de frivilliga åtaganden undertecknarna uppgav i samband med att de undertecknade satsningen. Han menar att det samtidigt är en avvägning att inte sätta för hårda mål om syftet med satsningen är att samla så många undertecknare som möjligt. Ett möjligt sätt kanske kan vara att få undertecknare att sätta egna milstolpar eller delmål till år 2025. Företagen kanske kan vara tydligare med vad man tänkt göra år för år, på ett ungefär, utifrån de åtaganden som de själva satt upp. Om man ska stå för de mål man sätter upp går det inte att vänta till 2030 och först då se hur det gått. Det behövs någon form av avstämning innan dess.

Detta är något som även Emma Aaben, Sustainability manager på Stena, lyfter. De olika aktörernas bakgrund, med allt från offentlig sektor till ideella organisationer, universitet och företag innebär att det är svårt att göra en gemensam uppföljning. Rapporter om vad undertecknare arbetat med under året riskerar att leda till för mycket byråkrati, utan att det ger så mycket. Däremot kanske man på sikt kan förvänta sig att undertecknarna skriver några rader om hur man arbetat med sitt frivilliga åtagande under året, anser Aaben.

När frågan om uppföljning tas upp med ordföranden i regionstyrelsen, lyfter Johnny Magnusson att det är frivillighet som är modellen. Det finns idag ingenting som händer om en undertecknare inte följer sitt åtagande och det är ingenting som heller har diskuterats. Det ska enligt Magnusson vara roligt att göra rätt. När frågan om vilket ansvar politiken har för att nå målet lyfts exempel på projekt upp. Dels nämns en minskning av engångsplast inom sjukvården och dels nämns en satsning på solceller på sjukhuset i Skövde som var före sin tid, som exempel på när politiken i regionen gått före.

6.1.2 Satsningens betydelse och roll

Magnusson anser att syftet med satsningen är att uppnå de regionala klimatmålet att bli fossiloberoende till år 2030. Även om det är en bra bit kvar, kan regionen tillsammans med näringslivet arbeta tillsammans för att nå målet.

Hela Klimat 2030 bygger på frivillighet och att skapa en positiv stress, menar Sjöstedt. Tanken är att bidra till att göra en normförskjutning och få företagen att jaga på varandra genom att lyfta

positiva exempel och skapa självförtroende i regionen när det kommer till klimatfrågan och visa att västsverige är en del av landet som går före för att skapa legitimitet för klimatarbetet. Nordin och Sjöstedt anser att Klimat 2030 är en del av klimatarbetet i regionen. Undertecknandet är en av flera delar för att nå målen. Samordnarna är en annan viktig del. Var för sig är de ansvariga för ett fokusområde, liksom Klimatrådet och de stöd som går att söka via regionen och Länsstyrelsen. Klimat 2030 ses som något mycket större för att koppla ihop alla delar av klimatarbetet, menar Sjöstedt. Länsstyrelsen kan var väldigt tuffa med hur de ger ut miljötillstånd. Preems ansökan om utbyggnad är det som kommer påverka att regionens utsläpp mest det kommande åren. Den frågan ligger just nu hos regeringen.

Naraine ser satsningen som en nödvändighet för att vi ska klara av klimatmålen. Dels behövs gemensamma klimatmål, dels måste företag, akademien och offentlig sektor arbeta tillsammans på regional nivå för att de globala målen ska kunnas nås. Syftet med Klimat 2030 är att agera tillsammans och det blir mer kraftfullt genom att samla olika aktörer, såsom mindre och större företag, bakom samma ambitiösa klimatmål. Det finns ett värde av att visa att man vågar gå före i Västra Götaland, och vill göra det tillsammans. Naraine tror absolut att Klimat 2030 för oss närmare målen, även om han, som varit med från starten, har upplevt att det går långsamt. Det brukar dock vara så i den typen av större gränsöverskridande projekt, menar han. I alla branscher går det inte åt rätt håll, men det faktum att man satsar tillsammans har ändå ett värde.

Alopaeus menar att satsningar som Klimat 2030 kan hjälpa till att sprida kunskap, hålla frågan uppe på agendan och bidra till samverkan, vilket är viktigt för att nå de nationella klimatmålen. Samtidigt finns det en risk med åtgärder som är svåra att följa upp. Det är lätt att tro att vissa saker ger mer effekt än vad man tror, menar hon. Det finns mer drastiska styrmedel, som att förbjuda fossila bränslen. Om mycket energi och utrymme läggs på informella styrmedel finns det en risk att det tar fokus från mer restriktiva åtgärder.

Aaben anser att Klimat 2030 har en viktig funktion. Genom att sätta upp ett gemensamt, regionalt, mål blir det enklare för företag av olika storlekar, från olika typer av branscher, att enas och mötas kring frågan, vilket för upp den på agendan. Klimat 2030 blir en plattform för att nå ut och skapa engagemang, primärt. För bolag som verkar inom ett globalt område krävs det

lagstiftning på både nationell och internationell nivå. Det kan inte Klimat 2030 eller regionen ta ansvar för, men en regional samling har ändå en funktion. Att höga mål sätts är viktigt för att få igång en aktion. Det finns ett värde och en funktion i att uttala vad och när slutmålet är, även om hållbarhet aldrig är något som det går att bli klar med, tillägger hon. Aaben ser inte att det främsta syftet med Klimat 2030 är att följa upp klimatmålen, utan snarare att verka som en plattform för att skapa ett nätverk och engagemang för frågorna.

Löfgren menar att regionala klimatmål, till skillnad från de nationella klimatmålen, kan ha fördelen att de blir mer konkreta för aktörer som finns på den regionala nivån. Det finns ett värde i att ha ett gemensamt mål, då det kan underlätta för beslutsfattning och skapa momentum i de samtal som förs i olika företag och organisationer och nämner Göteborgs Universitets egna klimatmål som ett exempel. Då det idag inte finns något globalt pris på koldioxid, vilket hade varit optimalt från ett nationalekonomiskt perspektiv, så är det en bred portfölj av klimatåtgärder på flera olika nivåer som behöver användas. Där är målsättningar, som kanske inte har juridiska påföljder om de inte följs, en del. Det är dock viktigt att mål i en region eller ett land är samstämmiga, så att det inte finns andra lagar, beslut eller subventioner, som går emot målet. Det finns även nackdelar med informella mål. Risken är att de som undertecknar satsningar likt Klimat 2030 inte känner något ansvar om ingen uppföljning sker och då finns det en risk för greenwashing. Om en region med höga miljömål kan använda målen som hävstång i andra typer av beslut, kan målen få större betydelse. Som exempel nämner Löfgren den tredje landningsbanan på flygplatsen Heathrow som inte fick byggas, med hänvisning till att den stred mot Storbritanniens undertecknande av Parisavtalet.

Larsson ser en risk i att Klimat 2030, som regionens flaggskepp för klimatarbetet, överskuggar att andra beslut i regionen går tvärt emot regionens klimatmål. Som att hälften av pengarna i trafikplanen fortfarande läggs på biltrafik, trots att man vet om att det leder till ökade utsläpp. Att det finns företag som undertecknat satsningen men som inte mäter sina utsläpp, eller planerar att öka dem, ser Larsson som ett exempel på att det sägs många fina ord, men att de i praktiken fortsätter som förut. Det finns en allvarlig risk att Klimat 2030 blir klimatfördröjare, menar hon. Genom att lyfta goda exempel och ge sken av att mycket görs i regionen, samtidigt som

utsläppen fortsätter öka eller står stilla, finns risken att medborgarna får bilden av att klimatfrågan är under kontroll och att åtgärder som ger effekt genomförs, när så inte är fallet.

6.1.3 Risken för vilseledning

Löfgren tar upp frågan vad syftet är för företagen att skriva under, om de inte aktivt vill arbeta med klimatfrågan. Om undertecknare inte mäter sina utsläpp, och inte har koll på vilken påverkan deras verksamheter har på något annat sätt, då återstår frågan varför de har valt att skriva på ett så ambitiöst klimatmål som Klimat 2030. Även Aaben har liknande funderingar. Företag som har undertecknat Klimat 2030 har givetvis ett ansvar att arbeta med de frivilliga åtaganden de uttalat sig att göra och att försöka minska det egna företagets utsläpp. Skriver man under Klimat 2030, utan att arbeta med frågorna och minska utsläppen, är det uppenbart greenwashing.

Larsson anser att koldioxidbudgeten för Västra Götaland som visar att utsläppen måste minska med 16 procent för att vara i linje med Parisavtalet, samtidigt som utsläppen i regionen ligger mer eller mindre stilla, gör att det blir mycket tydligt att man är extremt långt ifrån det som vi måste göra. De som arbetar med Klimat 2030 behöver ha en krismedvetenhet, vilket hon tillägger många säkert har, men det måste börja synas utåt. Tjänstemän och politiker måste börja tala om att utsläppen inte minskar, istället för att lägga så mycket fokus på goda exempel.

Naraine menar att fokuset på att lyfta goda exempel, och ta små steg i taget, gör att det kan finnas en risk att man fortsätter med business as usual. I mångt och mycket behövs det ju en riktig rejäl omställning för att klara målen, och alla företag delar kanske inte den bilden om vad som behöver göras för att nå målen. Klimat 2030 kan med sin plattform väcka diskussionen om vad man måste göra för att nå målen och inte bara lyfta positiva exempel. Samtidigt är det svårt eftersom man inte vill peka ut företag eller organisationer. De som undertecknat behöver kanske uppfylla vissa krav för att få vara med, annars finns risken att det enbart blir greenwashing och företag som vill synas kan skriva upp sig, utan att faktiskt vilja eller behöva göra något. Det är lätt att skriva på för höga ambitioner, men att sedan inte göra något, vilket Naraine ser som den stora risken med projektet. Det kan bli ett trovärdighetsproblem, om det inte är transparent att inte tillräckligt mycket görs för att nå målen, när det är ett faktum.

Magnusson instämmer att risken finns att det uppstår en vilseledning att utsläppen minskar mer än de faktiskt gör genom att fokusera på att höja goda exempel på hållbara projekt. Vi har inte kommit särskilt långt, menar han.

6.1.4 Regionens ansvar

Löfgren problematiserar det gap som kan uppstå när högt satta mål inte nås. Om en region eller institution sätter upp högt satta mål, och sedan inte aktivt arbetar för att nå målet, finns risken att legitimitet och förtroende skadas. Därför förordar Löfgren att regionen behöver vara tydlig med sin relation till målet. Hur ser planen ut för att nå målet? Vilken roll är det tänkt att regionen ska ta? Hur är utsläppsminskningen tänkt att se ut i respektive sektor? Vad är det för åtgärder som går att vidta på regional nivå och vilka insatser behövs det nationell uppbackning på? Vilken roll ska regionen ta konkret? Det är viktigt att regionen dels är transparent med vilken roll man som region har ambition och möjlighet att ta, för att se till att målen nås, och dels är tydlig med den plan man har för att kunna uppfylla målet.

Larsson menar att politikerna behöver börja tala klarspråk om vad den här omställningen innebär för medborgarna och vad för planer man har för att ta sig an krisen. Det måste börja handla om visioner om vilket samhälle vi vill ha och involvera medborgarna i det arbetet. Det går inte att fortsätta med satsningar som bara är kosmetiska. Det enda som räknas är om utsläppen minskar, fortsätter hon.

Om inte utsläppen minskar om 2-3 år tror Naraine att man verkligen behöver tala allvar. Än så länge har diskussionerna bara förts på en viss nivå, men det har fortfarande inte pratats om att klimatet är ett regionalt och nationellt nödläge. Det kanske man borde göra om inte mer händer, eftersom vi inte har så många år på oss. Fortsätter den här utvecklingen är det självklart att man måste göra något åt det och ställa högre krav. Naraine tror inte att det går att vänta i tre år innan det ställs krav om uppföljning. Om tre år kanske det är för sent att nå de mål man satt upp, det behöver bli tydligare att alla har ett ansvar att agera nu. Klimat 2030 behöver våga fråga dem som undertecknat målen om hur det går. Det går dock inte att enbart vara kritisk, kritiken som framförs behöver vara konstruktiv.

Om utsläppen fortfarande inte minskar om 2-3 år anser Magnusson att satsningen Klimat 2030 behöver göras på annat sätt och att frivillighet kanske inte är tillräckligt. Det kommer krävas lagstiftning. Däremot ska satsningen vara rolig för de som deltar i att minska utsläppen.

Även om inte regionen har alla styrmedel till förfogande som finns på nationell och global nivå, kan regioner ha en viktig roll, inte minst när det kommer till strategiska frågor och finansiering av olika projekt, enligt Alopaeus, som är delaktig i av Klimatstyrmedelsenheten på Naturvårdsverket. Däremot anser Alopaeus att frågan om ansvar är svår, det kan ses som en juridisk fråga. Hon hänvisar till klimatlagen som handlar om hur just regeringen ska rapportera och redovisa och vad deras ansvar är för att rätt styrmedel tillsätts för att klimatmålen nås.

Jämfört med mindre städer har de större städerna som Stockholm och Göteborg unika möjligheter att gynna gång-, cykel- och kollektivtrafik, anser Alopaeus, i utformningen av nya transportprojekt. Hon berättar att Naturvårdsverket gjort ett yttrande med kritik mot trafikarbetet nationellt för att det inte görs tillräckligt för att få ett transporteffektivt samhälle.

6.1.5 Framtiden för Klimat 2030

Det finns inget egenvärde i att Klimat 2030 fortsätter om inte utsläppen minskar, anser Nordin. Vi behöver hela tiden fråga oss om vi gör rätt saker. För att vi ska nå klimatmålen behövs styrmedel på nationell och europeisk nivå. Samtidigt går det att göra relativt mycket på lokal och regional nivå. Ett exempel på det är när Kalifornien var först med att förbjuda bly i bensin, ett beslut som sedan nästan hela världen följde efter. Genom att regioner och kommuner går före och visar vägen kan andra ta efter både nationellt och internationellt. Minskar inte utsläppen, så behöver upplägget ändras. Klimat 2030 är endast ett verktyg och det behövs fler verktyg med olika utformning. Med ett verktyg som Klimat 2030 är det möjligt att nå hyfsat långt med frivillighet från aktörerna i satsningen, men inte hela vägen. I slutändan måste användningen av de fossila råvarorna förbjudas, enligt Sjöstedt. Även om regionen kan göra mycket mer så kan regionen inte ensam fatta de beslut som krävs. Regeringen och kommunerna behöver agera tillsammans med regionen, som nu skiftar fokus från att värva nya undertecknare till Klimat 2030 till att fundera på hur satsningen kan aktivera dem som redan undertecknat.

Att aktivera dem som redan undertecknat är något som även Naraine är inne på. Den låga tröskeln för att skriva på har gjort att man fått med sig många. Det finns en fördel med att det är ett informellt åtagande, eftersom få företag skulle skriva på ett juridiskt bindande avtal, fortsätter Naraine. Men när företagen väl har skrivit på kan det vara dags att försöka höja ambitionerna och ta det till nästa steg och arbeta med uppföljning

En dialog med medborgarna om vad det fossilfria livet faktiskt kan innebära behövs i regionen och hade kanske kunnat göras i samråd med Klimat 2030, menar Larsson. Vi måste förstå att det inte innebär att gå tillbaka till ett stenåldersliv, men inte heller att grön teknik kan lösa allt. Den dialogen måste börja föras med medborgarna. På Irland har medborgarråd testats för att komma vidare i den känsliga abortfrågan, berättar hon. Medborgarrådet har bestått av ett slumpmässigt men representativt urval av befolkningen när det kommer till utbildning, partitillhörighet, socioekonomisk bakgrund och kön. Medborgarrådet som valts ut har sedan fått prata med experter inom området och sedan fått vara vägledande för politikerna när de fattar beslut. Kanske kan något liknande testats i Västra Götaland när det kommer till de kraftiga utsläppsminskningar som måste till.

6.2 Resultat från enkäten till företagen

Den kvantitativa enkäten besvarades av 48 företag av de 97 undertecknande vilket resulterade i en svarsfrekvens på knappt 50 procent. Svaren har behandlats anonymt och företagsnamnen redovisas ej. Nedan presenteras resultatet för varje fråga. Alla frågor har ej varit obligatoriska och antalet totala svar på frågorna kan därför variera. För att se de exakta frågorna i enkäten, se bilaga A.

6.2.1 Personalresurser för miljö- och/eller klimatfrågor

Företagen tillfrågades om det finns en person på företaget som arbetar med miljö- och/eller klimatfrågor. 48 svarade. Det fanns en möjlighet att svara med ett övrigt svarsalternativ vilket tre företag gjorde: ett företag svarade att alla anställda arbetar med frågorna, ett företag svarade att det var en del av deras affärsstrategi och ett företag svarade att en anställd arbetar med frågorna 40 procent av arbetstiden.

[Tabell 2] Finns det någon som arbetar heltid med miljö-och/eller klimatfrågor på ert företag?			
Ja	Nej	Ansvar delas mellan flera olika resurser	Annat svar
20	16	9	3
42	33	19	6

6.2.2 Mätning och interna företagsmål kopplade till klimatet

28 företag (58 procent) svarade ja på frågan om de mäter sina utsläpp av växthusgaser idag, 20 företag (42 procent) svarade nej. Vidare tillfrågades företagen om anledningen till att de inte mäter sina utsläpp. Det var möjligt att välja flera svarsalternativ. 24 företag svarade med minst 1 svarsalternativ. 9 svarade med övriga anledningar, som inkluderar att de inte bryr sig eller att det inte är applicerbart att mäta utsläppen på företaget.

[Tabell 3] Om ni inte mäter era utsläpp idag, varför mäter ni dem inte?					
	Saknar kunskap om hur vi mäter	Saknar tid och resurser	Ser inget värde av att mäta	Vet ej	Övriga anledningar
Antal (st)	9	10	3	2	9

Företagen tillfrågades om de har interna företagsmål kopplade till klimatet. 48 företag svarade enligt nedan. Ett företag gav ett övrigt svarsalternativ där de beskriver att deras affärs mål är att driva kunder och projekt att jobba mot klimatmålen och att de har resepolicy i företaget.

[Tabell 4] Har ni interna företagsmål kopplade till klimatet?				
Interna klimatmål	Ja	Nej	Delvis	Annat
Antal (st)	40	2	5	1
Procent (%)	83	4	10	2

Se bilaga B för vilka specifika mätmetoder som företagen använder sig av.

Av de 48 företag som svarade på frågan om de tillsätter ekonomiska resurser för att nå målen uppgav nästan alla företag att de gjorde det.

[Tabell 5] Tillsätter ni ekonomiska resurser för att nå målen kopplade till Klimat 2030?			
	Ja	Nej	Delvis
Andel (st)	42	4	2
Procent (%)	88	8	4

6.2.3 Uppfyllande av regionala klimatmål

På frågan “*Tror ni att ni som företag kommer kunna nå målen för att vara fossiloberoende till år 2030 och minska era utsläpp med 80 procent till år 2030?*” svarade 29 företag (61 procent) ja, 16 företag (33 procent) nej och 3 företag (6 procent) kanske. 48 företag svarade på frågan.

Som följdfråga på föregående fråga gavs företagen möjligheten att svara på vad företagen saknar som gör att de tror att de kanske eller inte kommer att nå de regionala klimatmålen. Det var möjligt att välja flera svarsalternativ. 16 företag svarade och valde minst 1 svarsalternativ. 3 valde övriga svarsalternativ, som inkluderar att de har för små mängder utsläpp att mäta och att de är beroende av att andra aktörer minskar sina utsläpp.

[Tabell 6] Om nej eller kanske, vad saknas för att ni ska kunna nå målen?							
	Kunskap	Lag-stiftning	Tidsmässiga resurser	Ekonomiska resurser	Konkurrens-fördelar	Teknisk utveckling	Övrigt
Antal (st)	4	6	4	5	6	7	3

Se bilaga B för hur företagen anser att Klimat 2030 kan utvecklas för dem.

7. Analys

I detta avsnitt analyseras och diskuteras resultatet med koppling till tidigare avsnitt, med fokus på teorin. Analyspunkterna är uppdelade med stödande underrubriker och sammanfattas i slutsatsen.

7.1 Regionens eget klimatarbete och uppföljning

Klimat 2030 är Västra Götalandsregionens och Länsstyrelsens klimatstrategi. Det är rimligt att anta att denna strategi är den som ska användas för att nå de specifika klimatmål som satts upp för att regionen ska kunna bli fossiloberoende till år 2030, då ingen annan klimatstrategi existerar.

Det är anmärkningsvärt att regionen inte använder sin egen trafikplan, som påverkar utsläppen i hela regionen, för att uppnå sina egna klimatmål. Detta stämmer inte överens med PDSA-cykeln (Ammenberg, 2012) eller vikten av uppföljning (Epstein & Buhovac, 2014). Istället röstades ett förslag som istället ökar utsläppen igenom och som fått kritik från Naturvårdsverket för att motverka målen kopplade till Klimat 2030. Detta går tvärt emot klimatstrategins fokusområde att genom god klimatplanering ställa om samhällsstrukturen till fossiloberoende. Därtill uttalar sig ordföranden i regionen om att planen ligger i linje med målen, när MKB:n tydligt visar att så inte är fallet, vilket öppnar upp för ett behov av ytterligare granskning och väcker frågan varför ingen annan av ledamöterna i regionfullmäktige reagerade på det felaktiga påståendet. Om inte regionen själv fattar beslut i linje med sitt eget mål, hur ska de då kunna vara de föregångare som de är måna om att framställa sig som? Det riskerar att bli ett legitimitetsproblem för hela regionen om det kommer till allmänhetens kännedom att de politiker som antagit klimatstrategin, inte själva fattar beslut som är av stor betydelse för utsläppen i regionen, i linje med de mål som de själva satt upp. Undersökningen som gjordes av Novus 2019 visar att befolkningen i Sverige inte anser att politiker ser klimatfrågan som akut, vilket påverkar förtroendet för politikerna och dess beslut. Majoriteten anser att klimatfrågan är akut och för att ha medborgarna på sin sida bör politikerna i regionen agera med hänsyn till detta.

Den uppföljning som har gjorts av Klimat 2030 i form av en enkät är baserad på uppskattningar från undertecknare och speglar inte om utsläppen minskar eller inte. Det är också värt att notera att den strategi för uppföljning som anges i klimatstrategin inte efterlevs i praktiken. Ingen implementeringsplan för hur uppföljningen ska ske har genomförts. I Klimatpolitiska rådets rapporter framgår det att konkreta handlingsplaner krävs för att klimatmålen ska nås, vilket idag inte är fallet i regionen då det inte finns en fullständig uppföljning av klimatåtgärderna. Inte heller vilka personer eller instanser som är ansvariga är tydligt kommunicerat i regionen, vilket är väsentligt enligt det Klimatpolitiska rådet. Att det under år 2019 inte gjorts en offentlig årsberättelse för Klimat 2030 gör det svårt att få en inblick i vad som gjorts inom ramen för satsningen under året, utöver den årliga konferensen.

7.2 Risken för vilseledning

När det kommer till frågan om uppföljning av de företag som undertecknat Klimat 2030 har studien visat att det inte sker någon uppföljning av de åtaganden som företagen undertecknat. Det innebär inte några skyldigheter för företagen att underteckna Klimat 2030 och ingen granskning eller kontroll om huruvida åtaganden efterlevs. Däremot är det fritt fram för alla som skrivit under Klimat 2030 att använda satsningens logga, oavsett om verksamheten ökar eller minskar sina utsläpp. Alla de undertecknande företagen som listas på hemsidan framställs som föregångare, oavsett om de har ett aktivt klimatarbete eller inte. Att samtliga undertecknare klumpas ihop, gör att det är lätt att få bilden av att alla företag som undertecknat Klimat 2030 har ett aktivt klimatarbete. Att få synas i det sammanhanget kan vara en motivator för företag att skriva på, då det blir en form av marknadsföring av företaget som hållbart, oavsett om det stämmer eller ej.

Att Klimat 2030 endast nämner positiva exempel leder till en uppenbar risk för uppfattningen att regionen gör mer än vad som faktiskt görs för att nå målen, så kallad greenwashing, vilket flera respondenter nämner. När det endast skapas symboliska mål att sikta mot, utan konkreta åtgärdsplaner, är chansen lägre att målen faktiskt uppnås än om en konkret handlingsplan skapas med tydliga delmål, enligt Dahlmann, Branicki & Brammer (2017). Det behövs transparens från regionen till alla intressenter för att öka legitimiteten och tilliten och för att på så sätt kunna bevisa att tillräckligt görs för att nå klimatmålen. Ett verktyg för att utföra hållbarhetsarbetet kan

vara att följa PDSA-cykeln och dess fyra delar *planera, göra, studera* och *agera* (Ammenberg, 2012). Uppfattningen är att regionens arbete inte är ett tillräckligt verktyg, jämfört med vad som behövs göras, och att inte tillräckligt med fokus ligger på implementering av åtgärder, uppföljning och förbättring för att nå klimatmålen. Det är viktigt med uppsatta mål, men för att utföra ett framgångsrikt hållbarhetsarbete, med klimatet inräknat, behövs även kommunikation, mätning, uppföljning och kontinuerliga förbättringar (Epstein & Buhovac, 2014). Att Klimat 2030 valde att inte göra årsberättelsen för 2019 offentlig följer inte rekommendationen att vara transparent med sitt arbete för alla intressenter.

Utsläppssiffrorna visar att regionen är långt ifrån att nå sina uppsatta mål. Detta är något som även tas upp i årsberättelsen från 2018 och under konferensen 2019. Frågan är vem det gagnar att Klimat 2030 väljer att lyfta fram uteslutande goda exempel. Det är möjligt att det gör att det blir enklare för Klimat 2030 att få fler undertecknarna då satsningen upplevs som lyckad och positiv. Då ingen uppföljning görs om undertecknarna faktiskt minskar sina utsläpp, vilket är hela syftet med satsningen, är frågan dock om fler undertecknare hade bidragit till uppfyllandet av målet.

Syftet med Klimatrådet beskrivs vara att skapa en samsyn. Frågan är om det går, eller ens är eftersträvansvärt att skapa samsyn mellan så skilda parter. Det är värt att notera att en part i Klimatrådet, Naturskyddsföreningen, driver ett domstolsärende i Högsta Mark- och Miljööverdomstolen, mot Preem som är en annan part i Klimatrådet. Samordnarna, som beskrivs som en annan del av genomförandemodellen, hade under 2018 ett aktivt år. Frågan är dock vilken skillnad de aktiviteter de utför bidrar med för att nå de regionala klimatmålen, då de främst riktar sig mot aktörer med ett redan aktivt hållbarhetsarbete och kartläggning av redan befintliga åtgärder.

Det är politikerna i regionen som satt upp det regionala klimatmålet och de har därmed ett ansvar för att de efterlevs. Det räcker dock inte med styrmedel (Naturvårdsverket, 2012) på regional nivå, eller med informella styrmedel, vilket flera respondenter tar upp. Regionfullmäktige borde därför vara intresserad av att undersöka vilka typer av styrmedel som krävs för att det regionala klimatmålet ska kunna nås och uppmana partikollegor i riksdagen samt Europaparlamentet att driva på för att dessa införs på nationell och internationell nivå, eftersom det krävs för att

regionen ska kunna nå sitt mål om att bli fossiloberoende. Den nationella handlingsplanen, som granskas av Klimatpolitiska rådet, bör även vara applicerbar på regional nivå med tanke på att enskilda regioners utsläppsminskningar (eller ökningar) påverkar hur väl de nationella utsläppen minskar.

7.3 Ansvarsfördelning

Att Klimat 2030 är ett partiöverskridande beslut, och sker i samarbete med Länsstyrelsen, gör att kopplingen till de ansvariga politikerna riskerar att förskjutas, vilket gör det svårt att förstå vem som är ansvarig för Klimat 2030 och målen. En majoritet av den svenska befolkningens uppfattning är, som tidigare nämnts, att politikerna inte agerar som om klimatförändringen är en akut fråga (Novus 2019). Politikerna har ett stöd från medborgarna att göra mer för att nå klimatmålen, men eftersom de lämnas utanför att underteckna Klimat 2030 uppstår en bortkoppling. Denna bortkoppling gör att de 1,7 miljoner medborgare i regionen inte blir delaktiga på vägen mot klimatmålen, trots att klimatförändringarna kommer påverka regionens invånare på flera sätt (Länstyrelsen, 2019a), och ansvariga politiker för Klimat 2030 själva säger att alla behöver bidra för att klimatmålet ska kunna nås. Politikerna innehar en stor makt för att påverka förändring. Att endast fokusera på de positiva projekten som gjorts är inte tillräckligt. Det måste finnas en transparens till vilken grad utsläppen faktiskt minskar för att spegla verkligheten och fokus på de åtgärder som krävs för att regionen ska kunna uppnå klimatmålen. Parallellt med transparens av climateffekterna bör klimatfrågan vara en demokratisk fråga där även regionens medborgare har en röst som blir hörd. Forskare argumenterar för att samverkan mellan befolkning och offentlig sektor behöver stärkas, på såväl nationell som regional nivå (Anderson m.fl., 2019) och det är först då klimatarbetet är förankrat hos medborgarna det kan genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt.

Frågan återstår vad syftet med Klimat 2030 verkligen är. I intervjuerna med respondenterna är svaren spridda från att Klimat 2030 har som ansvar att se till så att de regionala klimatmålen nås till att de ska bidra med inspiration för de som frivilligt vill vara en del av klimatomställningen. Det är väldigt svårt att få med en hel region att enhetligt arbeta mot att nå klimatmålen, när syftet med själva klimatsatsningen inte är tydligt kommunicerat, alternativt brett missuppfattat.

Har regionen något att tjäna på att framställa sig själv som bättre än vad den är, med tanke på att de utger sig att vara föregångare för en mer klimatsmart framtid? Om syftet med “kraftsamlingen” Klimat 2030 verkligen är att uppnå klimatmålen, vilket det enligt regionens ordförande är, behöver klimatmålen genomsyra alla politiska beslut, eftersom nästan alla beslut regionen fattar påverkar utsläppen. Att låta alla beslut granskas av ett oberoende expertorgan även på regional nivå, för att se att de ligger i linje med de långsiktiga klimatmål som satts upp, är ett sätt att skapa legitimitet och transparens. Detta hade eventuellt kunnat kombineras med ett oberoende och vägledande medborgarråd för att öka legitimiteten hos befolkningen. För att regionen ska kunna bli fossiloberoende till år 2030 krävs det att gå från ord till handling och att satsningen inkluderar fler faktorer än samordnare, Klimatråd och undertecknare, eftersom den strategi som hittills använts inte gjort att de årliga utsläppsminskningar som krävs för att nå målet uppnåtts. Detta är något som det Klimatpolitiska rådet (2020a) styrker, när de är tydliga med att det krävs att klimatmålen genomsyrar alla politiska beslut på nationell nivå, på samma sätt som den ekonomiska budgeten gör idag. Detta bör vara applicerbart även på regionala beslut och regionala klimatmål. Den koldioxidbudget som tagits fram för Västra Götalandsregionen, baserat på Sveriges åtagande till Parisavtalet, kan fungera som måttstock för att kontrollera om utsläppsminskningarna sker i den takt som krävs.

Idag ligger mycket fokus på undertecknarna, istället för på de beslut som politikerna själva fattar. Regionen riskerar att drabbas på flera utmanande sätt av klimatförändringarna med fara för liv och hälsa hos befolkningen enligt Länsstyrelsen. Samtidigt utelämnas de enskilda medborgarna helt från strategin, trots att det är medborgarna och kommande generationer som kommer att drabbas av klimatförändringarna. Att inte inkludera medborgarna i Klimat 2030 strider mot rekommendationerna i koldioxidbudgeten som poängterar att även medborgarna och civilsamhället behöver inkluderas i samverkansmodeller (Anderson m.fl., 2019). Frågan är hur många av medborgarna som känner till vad som står på spel, och vilka krav de då skulle ställa på den klimatstrategi och region som framställer sig själv som en av världens bästa.

Det finns ett värde av informella styrmedel och att sätta gemensamma mål, vilket flera respondenter är inne på, även om det är svårt att mäta exakt vilken skillnad styrmedel som Klimat 2030 bidrar till. Gapet mellan vad som behövs göras för att nå de regionala klimatmålen i

Västra Götalandsregionen och vad som faktiskt görs är stort. Utsläppsminskningen måste öka, från knappt noterbara nivåer, till 16 procent per år (Anderson m.fl., 2019) för att regionen ska leva upp till Parisavtalet. I ett läge där tiden för att nå målet är knapp, är det ytterst tveksamt om Klimat 2030 i dess nuvarande format, utan uppföljning, är det mest effektiva sättet att nå de regionala klimatmålen.

7.4 Företagens klimatarbete

På frågan i enkäten om företagen mäter sina utsläpp svarade 58 procent ja. Hade enkäten undersökt alla företag i regionen hade uppfattningen om detta resultat varit positivt, men eftersom att de utvalda företagen för enkäten är undertecknare till Västra Götalandsregionens klimatsatsning är denna procentsats beklämmande. De företag som valt att underteckna bör vara de företag som aktivt väljer att minska sina utsläpp och mäter dessa för att veta hur väl de når målen de undertecknat. Däremot svarade 83 procent av företagen att de har interna klimatmål kopplade till Klimat 2030, men innebörden av dessa kan vara spritt över ett brett spektrum. Företagen som inte mäter sina utsläpp svarade i majoritet att de inte mäter för att de saknar kunskaper om hur de ska mäta och/eller att de saknar tid och resurser för att mäta. Detta stärker argumentet att spridningen av kunskapen om klimatarbete, åtgärder och uppföljning saknas för att vi ska nå målen, tillsammans med att det inte är prioritet att mäta om utsläppen minskar eller ökar för att veta hur väl vi når målen.

Inte alla de undertecknande företagen tror att de kommer att nå klimatmålen, endast 61 procent svarade ja och 6 procent kanske. Anledningen till detta, om det beror på företagets egen brist på klimatengagemang eller bristen på styrmedel från regionen, är en spridd uppfattning. Företagen svarar, med mycket jämn statistik, att det saknas kunskap, lagstiftning, tidsmässiga resurser, ekonomiska resurser, konkurrensfördelar och teknisk utveckling för att kunna nå klimatmålen. Omställning och utveckling krävs alltså på flera plan av Klimat 2030 för att även företagen ska bli delaktiga i att kunna minska utsläppen avsevärt i regionen enligt de undertecknande företagen själva. Förslagen för förbättring finns, som exempel de delmål eller avstämningar som Naraine nämner, men behöver bli inkluderade i klimatstrategin för att få effekt. Studien av Li, Richardson & Thornton (1997) syftar på att företag blir mindre villiga att redovisa sina utsläpp på grund av att redovisningssystemen gör det svårt och om mindre traditionella sätt fanns så skulle fler bli

villiga att redovisa sina utsläpp. Här finns incitament för att finna nya metoder att mäta utsläppen på för att få med fler företag och aktörer i klimatomställningen.

Av de 48 företag som svarade på enkäten, uppgav 42 procent att de hade en anställd på företaget som arbetar på heltid med klimat- och hållbarhetsfrågor och 19 procent svarade att ansvaret delas mellan flera resurser. På en annan fråga svarade 88 procent av företagen att de tillsätter ekonomiska resurser för att nå målen kopplade till Klimat 2030. Detta tyder på att även om inte alla företag på något sätt tillsätter personalresurser för klimatfrågor tillsätter många av företagen ekonomiska resurser som antas bidra till att nå målen. Vad dessa ekonomiska resurser investeras i är dock oklart och kan variera stort mellan företagen. Med koppling till studien av Radu & Francoeur (2017), som nämner att företag med bättre miljöprestanda än andra tenderar att redovisa sitt miljöarbete i större utsträckning, kan detta stämma överens med resultatet från enkäten. De företag som har ett gediget klimatarbete vill troligtvis gärna redovisa detta genom att bidra med deltagande i enkäten och de som har någon grad av klimatarbete, även om den är låg, kan påstå sig tillsätta resurser för klimatfrågor, oavsett hur mycket.

På grund av den låga svarsfrekvensen kan tyvärr en djupare analys baserad på enkäten inte göras, med risk för att den insamlade datan inte rättvist i proportion speglar alla undertecknarnas klimatarbete. Det finns anledning att tro att de företag som besvarat enkäten är de företag som har ett ambitiöst klimatarbete.

8. Slutsats

I praktiken sker det ingen regelrätt uppföljning av Klimat 2030. Det sker ingen uppföljning om undertecknarnas växthusgasutsläpp minskar eller ökar, eller om de åtaganden de undertecknande företagen antagit efterlevs eller ej. Det sker heller ingen uppföljning om hur de politiska beslut som fattas av regionfullmäktige påverkar klimatarbetet i förhållande till de mål som regionen och länsstyrelsen själva satt upp. Klimat 2030 har ett ansvar att kontrollera att satsningens klimatåtgärder leder till utsläppsminskningar i linje med de regionala klimatmålen. Regionens politiker har ett ansvar för att de mål som de själva har satt upp skall nås. Regionen kan dock inte nå målen utan att förändringar även sker på nationell och internationell nivå. Att all kontroll över

frågan inte ligger inom regionen rättfärdigar däremot inte att beslut som fattas på den regionala nivå motarbetar klimatmålen och den antagna klimatstrategin.

Legitimiteten och transparensen kopplat till Klimat 2030 är bristfällig. Under 2019 gjordes ingen årsberättelse offentlig, vilket gör det svårt att veta vad finansiella medel har använts till och vilken effekt de åtgärder som Klimat 2030 utfört bedömts ha på utsläppen. Klimatförändringen är vår tids mest utmanande fråga och att då inte vara transparent gentemot allmänheten om vad klimatstrategin Klimat 2030 utför är problematiskt. Därutöver lämnas medborgarna utanför klimatstrategin och kan inte underteckna Klimat 2030 även om de vill, trots att ledande politiker uttrycker att alla behövs för att klimatmålen ska kunna nås.

Inte alla företag som är undertecknare av klimatsatsningen Klimat 2030 mäter sina utsläpp. Majoriteten av företagen i studien påstår att de har interna klimatmål kopplade till de regionala målen, men om dessa är tillräckliga för att nå målen är inte besvarat. Företagen som inte tror att de kommer nå klimatmålen anser att de saknar, en av eller en kombination av följande: kunskap, resurser, lagstiftning, konkurrensfördelar och teknisk innovation, för att kunna nå de regionala klimatmålen. Uppfattningen är att inte alla företag arbetar med uppföljning av sitt klimatarbete för att veta vilken skillnad det gör och att de generellt saknar verktyg för att göra tillräckligt.

Att endast lyfta goda exempel och att inte utföra någon uppföljning gör att det finns en uppenbar risk att satsningen leder till greenwashing. Det är oroväckande att en region som påstår sig ha ett av de mest ambitiösa klimatmålen i världen, och därtill bäst förutsättningar för att nå målen, inte kommit längre med tanke på hur kort tid det är kvar att göra de stora utsläppsminskningar som krävs för att uppfylla Parisavtalet (IPCC, 2019). Informella styrmedel med utformning som Klimat 2030 kommer inte att vara tillräckliga för att nå de utsläppsminskningar som krävs. De finns dock både utrymme och förslag för förbättringar. Att använda koldioxidbudgeten, införa en plan för uppföljning av både undertecknare och regionala beslut och involvera medborgarna i genomförandet av klimatstrategin är olika sätt som författarna bedömer ökar chansen att nå målen. Med tanke på att VGR kommer att påverkas av klimatförändringarna på flera sätt och undersökningar visar att en majoritet av svenskarna vill se tuffare åtgärder för att hantera klimatförändringarna, lär det inte saknas en motivation hos befolkningen att agera, om de får en

chans att vara delaktiga. Detta är något som Klimat 2030 bör använda sig av, för att ha en chans att nå de ambitiösa klimatmål som satts upp i regionen och som berör alla regionens 1,7 miljoner invånare.

9. Vidare forskning

För vidare forskning rekommenderar författarna att det undersöks vilka styrmedel som kan vara lämpliga för att nå regionens klimatmål. Även införandet av och framtagandet av ett icke-politiskt oberoende expertorgan, som kan granska de politiska beslut som fattas i regionens påverkan på det långsiktiga regionala klimatmålet rekommenderas att undersökas vidare, då det är något som lyfts av flera respondenter. Att undersöka vilka effekter de insatser som har införts, med koppling till Klimat 2030, det vill säga Klimatrådet, samordnarnas arbete och undertecknarna, för att nå det regionala klimatmålet är relevant. Den typen av forskning kan ligga som grund för hur dessa delar kan utvecklas, eller avvecklas. Hur samordnarna ser på satsningen och möjligheten att nå de regionala klimatmålen till 2030 hade fördjupat denna studie.

Medborgarnas kännedom om de regionala klimatmålen och Klimat 2030 är intressant att undersöka. Hur många av regionens medborgare känner till att satsningen existerar? Det är även värt att undersöka om, och i så fall hur, medborgarna önskar vara delaktiga i uppfyllandet av det regionala klimatmålet och vilka förväntningar de har på undertecknarna och regionens klimatarbete.

Hur företag som har undertecknat Klimat 2030 klimatarbete skiljer sig åt gentemot företag som undertecknat andra initiativ och företag som inte deltagit i någon klimatsatsning alls, kan undersökas för att få svar på hur Klimat 2030 påverkar företagens klimatarbete. Hur en utveckling och applicering av klimatlagen på regional nivå hade kunnat se ut är också ett relevant. Om miljöbalkens hänsynsregler kan appliceras på regionala beslut och verksamheter är också av intresse. Slutligen rekommenderar författarna att undersöka hur uppföljning av klimatmål hanteras i andra regioner runt om i världen, med koppling till Parisavtalet.

Referenslista

Ammenberg, J. (2012). Miljömanagement - Miljö- och hållbarhetsarbete i företag och andra organisationer. Lund: Studentlitteratur

Anderson, K., Schrage, J., Stoddard, I., Tuckey, T. & Wetterstedt, M. (2019). *Koldioxidbudget för Västra Götaland 2020-2040: Del I*. Klimatledarskapsnoden, Uppsala Universitet, Sverige.

Europaparlamentet. (2019). *Europaparlamentet utlyser klimatnödläge*. 2019-11-29. Hämtat 2020-05-20 från

<https://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20191121IPR67110/europaparlamentet-utlyser-klimatnodlage>

Cambridge. (u.å.). *Meaning of greenwash in English*. Hämtad 2020-04-13 från

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/greenwash>

Dahlmann, F., Branicki, L. & Brammer, S. (2017). Managing Carbon Aspirations: The Influence of Corporate Climate Change Targets on Environmental Performance. *Journal of Business Ethics*. 158, 1-24(2019) <https://doi.org/10.1007/s10551-017-3731-z>

Epstein, M. J., Buhovac, A. R. (2014). Making sustainability work: Best practices in managing and measuring corporate social, environmental, and economic impacts. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.

Europeiska kommissionen. (2020). *Paris Agreement*. Hämtad 2020-04-13 från

https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_sv#tab-0-0

IPCC (2018). *Special report - Global Warming of 1.5 °C*. Hämtad 2020-04-01 från

<https://www.ipcc.ch/sr15/>

Klimat 2030. (u.å.a). *Vår berättelse*. Hämtad 2020-05-15 från

<https://klimat2030.se/om-klimat-2030/var-berattelse/>

Klimat 2030. (u.å.b). *Skriv på*. Hämtad 2020-03-22 från

<https://klimat2030.se/skriv-pa/>

Klimat 2030. (u.å.c). *Ladda ner*. Hämtad 2020-05-15 från

<https://klimat2030.se/ladda-ner/>

Klimat 2030. (u.å.d). *Undertecknare - Företag*. Hämtad 2020-05-15 från

<https://klimat2030.se/undertecknare/#foretag>

Klimat 2030. (u.å.e). *Undertecknare*. Hämtad 2020-04-09 från

<https://klimat2030.se/undertecknare/>

Klimat 2030. (u.å.f). *Arbetsätt*. Hämtad 2020-04-13 från <https://klimat2030.se/arbetsatt/>

Klimat 2030. (u.å.g). *Fokusområden*. Hämtad 2020-04-13 från <https://klimat2030.se/fokusomraden/>

Klimat 2030. (2017) Hämtad 2020-04-04 från <https://klimat2030.se/regionfullmaktige-beslutar-om-nya-kraftsamlingen-klimat-2030-vastra-gotaland-staller-om/>

Klimat 2030. (2018). *Årsberättelse 2018*. Hämtad från <https://klimat2030.se/ladda-ner/>

Klimat 2030. (2019) *Nytt klimatråd presenterat*. 2019-12-02. Hämtad 2020-04-10 från <https://klimat2030.se/nytt-klimatrad-presenterat/>

Klimat 2030. (2019) *Klimat 2030 frukostseminarium 2 december 2019*. Hämtad 2020-04-11 från <https://vimeo.com/373899392>

Klimatpolitiska rådet. (u.å.). *Vårt uppdrag*. Hämtad 2020-04-12 från <https://www.klimatpolitiskaradet.se/uppdrag/>

Klimatpolitiska rådet. (2019). *Klimatpolitiska rådets rapport 2019*. Hämtad från Klimatpolitiska rådet: <https://www.klimatpolitiskaradet.se/publikationer/>

Klimatpolitiska rådet. (2020a) *Rapport 2020 seminarium*. [Videofilm] Hämtad 2020-05-22 från <https://www.youtube.com/watch?v=zN-FLCW1Qa8>

Klimatpolitiska rådet. (2020b). *Klimatpolitiska rådets rapport 2020*. Hämtad från Klimatpolitiska rådet: <https://www.klimatpolitiskaradet.se/publikationer/>

Li, Y., Richardson, G. D. & Thornton, D. B. (1997). Corporate Disclosure of Environmental Liability Information: Theory and Evidence. *Wiley Online Library*. 14(3). 435-474. <https://doi.org/10.1111/j.1911-3846.1997.tb00535.x>

Lundberg, Fredrik. (7 april, 2020) De släppte ut mest koldioxid 2019. *Svensk Natur*. Hämtad 2020-05-02 från <http://www.sverigesnatur.org/aktuellt/de-slappte-ut-mest-koldioxid-2019/>

Länsstyrelsen Västra Götalands Län. (2019a), *Klimat- och sårbarhetsanalys och myndighetsmål- Klimatanpassning 2019* (Rapport 2019:47) Hämtad 2020-05-10 från <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.737a752716f1a7f842393f/1576757444864/Klimat-%20och%20s%C3%A5rbarhetsanalys%20och%20myndighetsm%C3%A5l.pdf>

Länsstyrelsen Västra Götalands Län. (2019b) *Regional och årlig uppföljning 2019*. Hämtad 2020-05-12 från <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/r%c3%a5u/V%c3%a4stra%20G%c3%b6talands%20l%c3%a4n/Documents/V%c3%a4stra%20G%c3%b6talands%20R%c3%85U%202019.pdf>

Nationella emissionsdatabasen. (u.å.) Inhämtad via huvudsidan 2020-05-09 <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>

px och därefter via diagrafpresentationen (<http://www.airviro.smhi.se/RUS/emistrend.htm>) där följande parametrar valdes. Län: *Västra Götalands län* Huvudsektor: *Alla* Ämne: *Växthusgaser totalt*

Naturvårdsverket (2012). *Styrmedel för att nå miljö kvalitetsmålen*. Hämtad 2020-05-20
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6415-0.pdf?pid=372>

3

Naturvårdsverket. (2018) *Allmänheten om klimatet 2018*. Hämtad 2020-05-08 från
<https://www.naturvardsverket.se/attityd-klimat-2018>

Naturvårdsverket. (2020a). *Styrmedel för att förändra val och beslut som orsakar miljöproblem*. Hämtad 2020-05-20 från
[https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsekonoms-konsekvensanalys/Hur-losa-miljoproblem/Utforsligare-stod/Styrmedel/#:~:text=Marknadsbaserade%20styrmedel%20anv%C3%A4nder%20sig%20av,Exempel%20%C3%A4r%20skatter%20och%20utsl%C3%A4ppsr%C3%A4tter.&text=Styrmedel%20kan%20ocks%C3%A5%20kategoriseras%20som,information%20\(kampanjer%20och%20m%C3%A4rkning\).](https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsekonoms-konsekvensanalys/Hur-losa-miljoproblem/Utforsligare-stod/Styrmedel/#:~:text=Marknadsbaserade%20styrmedel%20anv%C3%A4nder%20sig%20av,Exempel%20%C3%A4r%20skatter%20och%20utsl%C3%A4ppsr%C3%A4tter.&text=Styrmedel%20kan%20ocks%C3%A5%20kategoriseras%20som,information%20(kampanjer%20och%20m%C3%A4rkning).)

Naturvårdsverket. (2020b). *Tre sätt att beräkna klimatpåverkande utsläpp*. Hämtad 2020-04-11 från
<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Tre-satt-att-berakna-klimatpaverkande-utslapp/>

Naturvårdsverket. (2020c). *Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser*. Hämtad 2020-04-11 från
<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/Tre-satt-att-berakna-klimatpaverkande-utslapp/Konsumtionsbaserade-utslapp-av-vaxthusgaser/>

Naturvårdsverket. (2019a). *Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser i Sverige och andra länder*. Hämtad 2020-04-11 från
<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-Sverige-och-andra-lander/>

Naturvårdsverket. (2019b). *Territoriella utsläpp och upptag av växthusgaser*. Hämtad 2020-04-11 från
<https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-territoriella-utslapp-och-upptag/>

Naturvårdsverket. (2019c). *Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk*. Hämtad 2020-04-12 från
<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Klimat/Sveriges-klima.tlag-och-klimatpolitiska-ramverk/>

Utveckling Västra Götaland (2017-10-26) *Västra Götaland ställer om - Möjligheter i ett fossilfritt Sverige* [Videofil]. Hämtad 2020-05-20 från
<https://www.youtube.com/watch?v=z4iTyxhtOxg>

Parisavtalet. (2015). Ur regeringens proposition 2016/17:16
<https://www.regeringen.se/4a75ca/contentassets/618f83b8918f4f34bb1ae06b62aae8f2/godkannande-av-klimatavtalet-fran-paris-prop.-20161716>

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (3., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Radu, C. & Francoeur, C. (2017). Does Innovation Drive Environmental Disclosure? A New Insight into Sustainable Development. *Wiley Online Library*. 26(7). 873-911.
<https://doi.org/10.1002/bse.1950>

Ramboll. (2019) *Miljöeffektsuppföljning av ett urval av infrastrukturåtgärder i Västra Götaland före 2018 - med resonemang kopplat till regional infrastrukturplan 2018-2029 och kommande uppföljningar*. Hämtad 2020-05-12 från
<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/d61ab6b9-dc89-4f75-9786-6429d9b0edcb/Milj%c3%b6effektsuppf%c3%b6ljning%20regional%20infrastrukturplan.%202019-09-26.pdf?a=false&guest=true>

Regeringen. (2016), Proposition 2016/17:16 från miljödepartementet
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2016/09/prop.-20161716/>

Regionfullmäktige. (2018) *Protokoll från regionfullmäktige 2018-01-30*. Hämtad från
<https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/42db8452-3193-4acc-ac0e-11ea1cc7e655/Protokoll%20%20regionfullm%c3%a4ktige%202018-01-30.pdf?a=false&guest=true>

SFS 2017:720. *Klimatlag*. Hämtad från
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/klimatlag-201720_sfs-2017-720

Statistiska Centralbyrån. (2020). *Räkna företag*. Hämtad 2020-03-13 från
https://www.foretagsregistret.scb.se/Rakna?RakneTyp=RAKNA_FORETAG

Sydvik, P. (25 oktober 2017) Klimat- och trafikplaner går på tvärs, *Göteborgs-Posten*. Hämtad 2020-05-14
<https://www.gp.se/cmlink/klimat-och-trafikplaner-g%C3%A5r-p%C3%A5-tv%C3%A4rs-1.4767249?ajax=true&site=2.189&page=2.199>

Steffen, W., Rockström, J., Richardson, K., Lenton, T.M., Folke, C., Liverman, D., Summerhayes, C.P., Barnosky, A.D, Cornell, S.E., Crucifix, M., Donges, J.F., Fetzer, I., Lade, S.J., Scheffer, M., Winkelmann, R., och Schellnhuber, H.J. (2018) *Trajectories of the Earth System in the Anthropocene*. Proceedings of the National Academy of Sciences (USA).
<https://www.pnas.org/content/115/33/8252> DOI: 10.1073/pnas.1810141115

Västra Götalandsregionen. (2017). *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om. Ny kraftsamling för klimatet*. 17.09.2017 Hämtad från

https://news.cision.com/se/vastra-gotalandsregionen/r/klimat-2030---vastra-gotaland-staller-om--ny-kraftsamling-for-klimatet_c2350303

Västra Götalandsregionen. (2018a). *Regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2018-2029*. Hämtad den 2020-05-10 från <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/1>

Västra Götalandsregionen. (2018b). *Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av regional plan för transportinfrastrukturen i Västra Götaland 2018-2029*. Hämtad 2020-05-10 från https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/41b0bd5d-4281-48ad-84a3-9f6e45185e36/MKB_Regplan_Transport_VGR_2018-2029_11juni2018.pdf?a=false&guest=true

Västra Götalandsregionen. (2019). *Befolkningsprognos Västra Götaland 2019-2040*. Hämtad 2020-05-20 från <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/d42314c3-c179-4528-b0b6-38171d33abf1/Befolkningsprognos%202019-2040.pdf?a=false&guest=true>

Västra Götalandsregionen. (2020). *Vårt arbete för klimatet*. Hämtad 2020-04-13 från <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/miljo/klimat/>

Intervjuade personer

Emma Aaben, Sustainability Manager, Stena (intervjudatum: 7 maj 2020)

Tea Alopaeus, Klimatanalytiker, Naturvårdsverket (intervjudatum: 14 maj 2020)

Ragnhild Larsson, Klimataktivist och -journalist (intervjudatum: 4 maj 2020)

Åsa Löfgren, Forskare (intervjudatum: 11 maj 2020)

Johnny Magnusson, Ordförande, Regionfullmäktige (intervjudatum: 7 maj 2020)

Jonathan Naraine, Arkitekt och delägare i The foodprint Lab och Grow Here (intervjudatum: 13 maj 2020)

Lise Nordin, Regionutvecklare, Västra Götalandsregionen (intervjudatum: 6 maj 2020)

Svante Sjöstedt, Klimatstrateg, Länsstyrelsen Västra Götaland (intervjudatum: 6 maj 2020)

Bilaga A - Enkät

Introduktion till enkäten:

“Hej, undertecknare av Klimat 2030!

Ni har skickats denna enkät eftersom ni är ett av företagen som undertecknat satsningen Klimat 2030 i Västra Götalandsregionen.

(Länk till enkät)

Vi vore väldigt tacksamma om ni kunde ta er tid och svara på några korta frågor kopplade till ert klimatarbete. Enkäten tar ca 3 min att svara på.

Vi som står bakom enkäten är två studenter från Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet som under vårterminen 2020 skriver kandidatuppsats inom företagsekonomi och hållbarhet.

Förhoppningen är att svaren från enkäten bidrar till kunskap om vad som görs för att nå de regionala klimatmålen idag, och vad som kan göras för att underlätta omställningen till en fossiloberoende region. Svaren som samlas in behandlas anonymt och konfidentiellt.

Ingen företagsspecifik information publiceras och informationen ur enkäten används endast som grund för statistik till uppsatsen.

På grund av tidsbegränsningen hoppas vi att ni kan ta er tid att svara på frågorna med vändande post. Vi uppskattar er samverkan och hoppas ni kan svara så snart som möjligt.

Era svar bidrar till att vi kan genomföra en så relevant och användbar uppsats som möjligt och förhoppningsvis bidra med värdefull information för det fortsatta arbetet mot målen kopplade till Klimat 2030. Enkäten görs på eget initiativ av oss studenter och inte i samarbete med Klimat 2030.

Har ni några frågor eller funderingar, kontakta oss gärna.

Med vänliga hälsningar,
Felicia Frykman och Sally Mattsson
gusfryfe@student.gu.se gussallpe@student.gu.se

1. Namn på företag (undertecknare av Klimat 2030) (Konfidentiellt): (fritext)
2. Hur många anställda är ni på företaget?
 - a. 1-10 anställda
 - b. 11-50 anställda
 - c. 51-250 anställda
 - d. Över 250
3. Finns det någon som arbetar heltid med miljö- och klimatfrågor på ert företag?
 - a. Ja
 - b. Nej
 - c. Ansvaret delas mellan flera olika resurser
 - d. Vet ej
 - e. Annat: (fritext)
5. Har ni interna företagsmål kopplade till klimatet? Exempelvis kan ett mål vara att alla transporter ska vara fossilfria 2025.
 - a. Ja
 - b. Nej
 - c. Delvis
 - d. Annat: (fritext)
6. Mäter ni era utsläpp av växthusgaser idag?
 - a. Ja
 - b. Nej
 - c. Annat: (fritext)
7. Om ja, vilka typer av utsläpp inkluderar ni? (Det är möjligt att välja flera alternativ)
 - a. Utsläpp från transporter
 - b. Utsläpp från produktion
 - c. Utsläpp från leverantörer
 - d. Utsläpp från användning av vår produkt (Produktens livscykel)
 - e. Energiförbrukning
 - f. Vet ej
 - g. Annat: (fritext)
8. Om ni mäter era utsläpp, använder ni något av följande system för att mäta utsläppen? (Det är möjligt att välja flera alternativ)
 - a. GHG - Greenhouse Gas Protocol
 - b. CDP - Carbon Disclosure Project
 - c. LCA - Livscykelanalys
 - d. Egen mätmetod
 - e. Annat: (fritext)

9. Om ni inte mäter era utsläpp idag, varför mäter ni dem inte? (Det är möjligt att välja flera alternativ)

- a. Saknar kunskap om hur vi mäter
- b. Saknar tid och resurser
- c. Ser inget värde av mäta våra utsläpp
- d. Vet ej
- e. Vi mäter våra utsläpp
- f. Annat: (fritext)

10. Tillsätter ni ekonomiska resurser för att nå målen kopplade till Klimat 2030?

- a. Ja
- b. Nej
- c. Vet inte
- d. Annat: (fritext)

11. Har ni något miljöledningssystem idag? Exempelvis ISO 14001

- a. Ja
- b. Nej

12. Tror ni att ni som företag kommer nå målen att vara fossiloberoende till 2030 och minska era utsläpp av växthusgaser med 80% till 2030?

- a. Ja
- b. Nej
- c. Kanske

13. Om nej, vad saknas för att ni ska kunna nå målet? (Det är möjligt att välja flera alternativ)

- a. Kunskap
- b. Lagstiftning
- c. Tidsmässiga resurser
- d. Ekonomiska resurser
- e. Konkurrensfördelar med en omställning / Efterfrågan från kunder
- f. Teknisk utveckling
- g. Annat: (fritext)

14. Hur önskar ni att Klimat 2030 hade kunnat utvecklas för att hjälpa er? (Det är möjligt att välja flera alternativ)

- a. Genom konkret guidning anpassad för oss
- b. Genom fler goda exempel
- c. Genom fler föreläsningar
- d. Genom workshops och samarbeten med andra som är i samma bransch
- e. Vi är nöjda med hur Klimat 2030 fungerar idag och önskar ingen förändring
- f. Annat: (fritext)

Bilaga B - Övrigt resultat från enkät

Företagen gavs möjligheten att besvara vilka typer av utsläpp de mäter, om de mäter sina utsläpp. Alla 28 företag som svarat ja på föregående fråga gav minst 1 svar på denna fråga. Flera svarsalternativ kunde väljas. 1 svarade vet ej och 4 gav övriga svarsalternativ. Dessa övriga svarsalternativ inkluderade bland annat hotellvistelser och utsläpp från användning av livsmedel.

[Tabell 7] Om ja, vilka utsläpp inkluderar ni?							
	Utsläpp från transporter	Utsläpp från produktion	Utsläpp från leverantörer	Utsläpp från användning av egen produkt (LCA)	Energi-förbrukning	Vet ej	Övriga
Antal	25	12	8	8	23	1	4

På frågan vilka mätmetoder företagen använder svarade 28 företag. De övriga svaren från 6 företag inkluderade branschspecifika mätmetoder och kombinationer av mätmetoder. Resultat blev följande:

[Tabell 8] Om ni mäter era utsläpp, använder ni något av följande system för att mäta utsläppen?					
	GHG	CDP	LCA	Egen mätmetod	Övrig metod
Antal	8	1	11	16	6

48 företag svarade på frågan om de använder ett miljöledningssystem, som till exempel ISO14001. 21 företag (44 procent) uppgav att de använder ett miljöledningssystem och 27 företag (56 procent) svarade nej.

I den sista frågan i enkäten tillfrågades företagen hur de önskar att Klimat 2030 kan utvecklas eller om de är nöjda med satsningen som den är idag. Det var möjligt att välja flera svarsalternativ. 48 företag svarade och valde minst 1 svarsalternativ. 13 företag svarade att Klimat 2030 kan utvecklas genom konkret guidning anpassad för dem, 20 företag svarade genom

fler goda exempel, 11 företag svarade genom fler föreläsningar, 23 svarade genom fler workshops och samarbeten med andra som är i samma bransch och 11 svarade med övriga önskemål. 10 företag svarade att de är nöjda med hur Klimat 2030 fungerar idag och önskar ingen förändring. De övriga önskemålen inkluderade bland annat:

- Att arbetet tydligare synkas med andra miljöfrågor så att dessa inte ställs mot varandra.
- Få med klimatkrav och klimatmål i offentlig upphandling - idag går man endast på pris
- Finansiering till investeringar med offentliga medel och konkreta samfinansierade projekt
- Företagsupprop, driv fler till att anta mål om resepolicy m.m.
- Sprid budskap kring konkreta åtgärder och coaching om hur man mäter och följer upp sina utsläpp inom olika områden, samt var man bör lägga fokus beroende på vilken typ av företag man är.

Bilaga C - Intervjuer

Kort studentintervju angående Klimat 2030 - Tacksamma för hjälp!

Hej,

Vi är två studenter som skriver vår kandidatuppsats på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet med fokus på uppföljning kring den regionala satsningen Klimat 2030.

Vi undrar om vi kan intervju dig i ca 20 minuter om hur du ser på kraftsamlingen Klimat 2030? Vi försöker att få med så många olika perspektiv som möjligt, och vill gärna höra ditt perspektiv.

På grund av rådande pandemi föreslår vi att vi tar mötet via Skype eller Zoom. Finns det någon tid denna eller nästa vecka som skulle passa för dig?

Vi vore väldigt tacksamma om du kunde tänka dig att ställa upp!

Med vänliga hälsningar
Felicia Frykman och Sally Mattsson

Följande frågor används som bas för de kvalitativa intervjuerna med personerna.

1. Innan vi börjar, tänkte vi fråga vad du känner till om Klimat 2030?
2. Vad anser du är syftet med satsningen för de undertecknade företagen?
3. Västra Götalandsregionens mål är att minska utsläppen med 80% till 2030 jämfört med 1990-års nivåer och med 30% jämfört med 2010-års nivåer. Tror du att satsningen Klimat 2030 för oss närmare målen?
4. Idag behöver de som undertecknat Klimat 2030 endast skriva ner sitt åtagande, som kan vara i princip vad som helst, för att vara en del av satsningen och finnas med på hemsidan. Vad anser du att undertecknarens skyldigheter bör vara?
5. Hur tänker du att en satsning som Klimat 2030 bör följas upp?
6. Vilket ansvar har Klimat 2030?
7. Vi har gjort en enkät som visar att inte alla undertecknade företag till Klimat 2030 mäter sina utsläpp. Vad är dina/era tankar kring detta?
8. De senaste åren har regionens utsläpp minskat med knappt 1 procent år per år. Samtidigt visar koldioxidbudgeten för Västra Götaland att utsläppen behöver minska med 16 procent per år för att vara i linje med Parisavtalet. Hur ser du/ni på detta?

9. Vad anser du/ni nästa steg bör vara om 2-3 år, om utsläppen i regionen fortfarande inte minskar i takt med målet?

9.a Förslag på följdfråga: Har Klimat 2030 spelat ut sin roll då?

10. Vad tror du/ni behövs för att vi ska nå målen?

11. Hur ser du/ni på den här typen av informella mål som inte är juridiskt bindande?

12. Vad är fördelarna och utmaningarna med informella mål?

13. Vad är Västra Götalandsregionens roll/ansvar i klimatomställningen?

14. Behövs regionens klimatmål och arbete för att vi ska kunna nå de nationella klimatmålen?

Specifik fråga för de som sitter i eller har suttit i Klimatrådet eller annan myndighet:

1. Vad anser du är Klimatrådets / din myndighets uppgift?

Bilaga D - Fokusområden

De fyra fokusområdena och inkluderade satsningar är (Klimat 2030, 2020g):

1. Hållbara transporter

- *Klimatsmart vardagsresande där fler väljer gång, cykling och kollektivt resande*
- *Accelererad omställning till fossilfria fordon*
- *Effektiva godstransporter*
- *Klimatsmarta möten och semestrar*

2. Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster

- *Större marknad för biobaserade material och drivmedel*
- *Tjänster och cirkulära varor*
- *Design för en hållbar livsstil*

3. Klimatsmart och hälsosam mat

- *Minskat matsvinn*
- *Främja hållbart lantbruk*
- *Mer vegetariskt på tallriken*

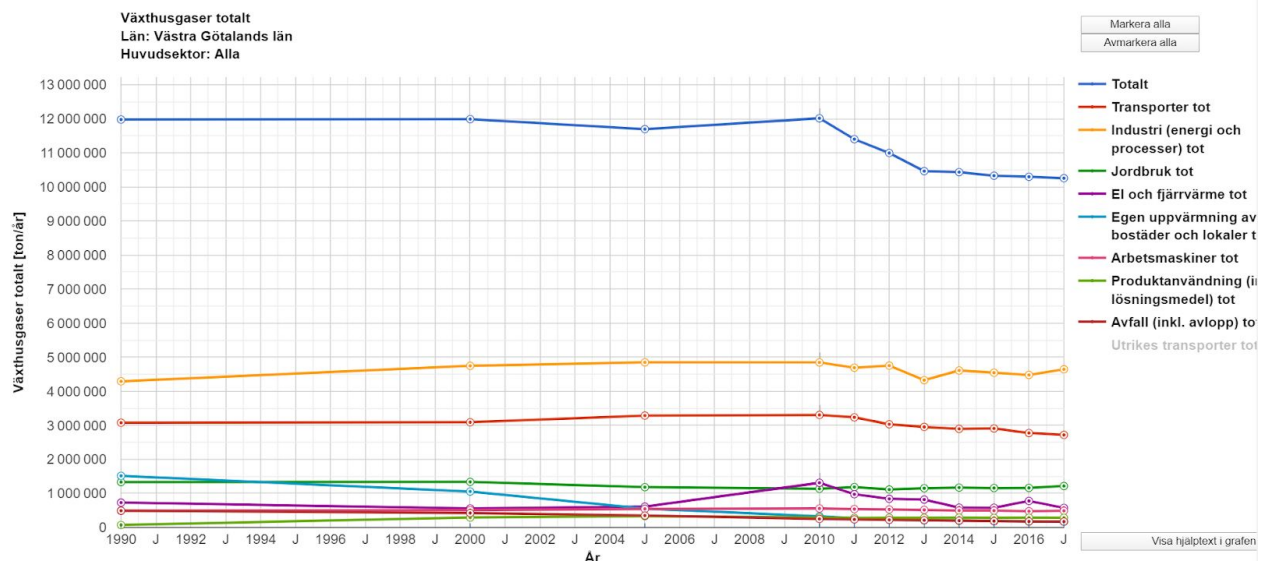
4. Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler

- *Flexibla och klimatsmarta bostäder och lokaler*
- *Effektiv och klimatsmart renovering*

Bilaga E - Utsläpp i Västra Götalandsregionen

[Tabell 9] Utsläpp i Västra Götalandsregionen		
År	Utsläpp co2e	Procentuell utsläppsminskning, jämfört med föregående år
2017	10 256 680	0,4 % minskning
2016	10 297 450	0,3 % minskning
2015	10 329 420	1,0 % minskning
2014	10 433 970	0,29 % minskning
2013	10 463 940	-

Källa: Nationella emissionsdatabasen, u.å.

Källa: Nationella emissionsdatabasen, u.å.

Bilaga F - Största utsläpparna i regionen

[Tabell 10] Största utsläpparna i regionen				
Företag och (Verksamhets-område)	Orter	Utsläpp (tusen CO2E- ton) 2019	Nummer i ordning	Undertecknat Klimat 2030
Cementa (cement)	Skövde (Även i Gotland och Öland)	2024	2	Nej
Preem (Oljeraffinering)	Lysekil, Göteborg	1680	3	Ja
Borealis (kemi, plast)	Stenungsund	632	5	Nej
ST1 (Oljeraffinering)	Göteborg	456	8	Nej
Göteborg Energi (el och värme)	Göteborg	207	16	Ja
Därav Ryaverket (el och värme med fossilgas)	Göteborg (En del av Göteborg Energi)	194	16	Ja
Renova Avfall Gbg	Göteborg	200	17	Nej
Vargön Alloys	Vänersborg	182	18	Nej

Källa: Lundberg, 2020

Bilaga G - Texten undertecknarna skriver på

“Vi skriver under på följande:

Vår organisation ansluter sig till Kraftsamlingen Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om. Vi ställer oss därmed bakom och kommer bidra till klimatmålet om att den västsvenska ekonomin ska vara fossiloberoende år 2030.

Målet innebär att utsläppen av växthusgaser i Västra Götaland ska minska med 80 procent till år 2030 från 1990-års nivå. Dessutom ska utsläppen av växthusgaser från västsvenskarnas konsumtion, oavsett var i världen de sker, minska med 30 procent jämfört med 2010.

Genom att kraftsamla kan vi minska vår klimatpåverkan och skapa en hållbar framtid. I Västra Götaland har vi lång erfarenhet av att framgångsrikt anpassa oss till strukturella förändringar. Vi ska vara föregångare i klimatomställningen och på så sätt stärka vår konkurrenskraft och inspirera andra”. (Klimat 2030, u.å.b)